लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

राक्सिराङ्ग गाउँपालिका, मकवानपुर

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

राक्सिराङ्ग गाउँपालिका, मकवानपुर

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि
(VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be A Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य
(MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता
(CORE VALUES)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८०।८१ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फस्यौंटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फस्यौंट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)
महालेखापरीक्षक

२०८२ वैशाख

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
बागमती प्रदेश लेखापरीक्षण निर्देशनालय
काठमाडौं

प.सं.:2081/82 मिति : २०८२-२-६

च.न.:FAR/2080-81/LOC/163

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

श्री अध्यक्षज्यू,
राक्सिराङ्ग गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
मकवानपुर।

कैफियतसहितको राय

हामीले यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको बार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौँ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको बार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ लगायत सम्वन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ ।

कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

१.गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ। पालिकाले पेश गरेको एकीकृत वित्तीय विवरण (म.ले.प. फा. नं. २७०) मा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त भएको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रू ९ करोड ८ लाख १५ हजार, स्थानियतह प्रशासकीय भवन पूर्वाधार कार्यक्रमको रू ३९ लाख ९८ हजार र गरिबसँग विश्वेस्वर कार्यक्रमको रू ७ लाख ३० हजार समेत गरी रू ९ करोड ५५ लाख ४४ हजार समावेश गरेको छैन।

२. गाउँपालिकाको रू. १ अर्व २५ करोड ४३ लाख ६० हजारको लेखापरीक्षणबाट रू १ करोड ९५ लाख ४० हजार बेरूजू देखिएकोमा रू. १ करोड १ लाख २ हजारको प्रतिक्रियाबाट फछ्र्यौट भई रु. ९४ लाख ३८ हजार बाँकी रहेको छ ।सो मध्ये असुल गर्नुपर्ने रू.४ लाख ११ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू.२१ लाख ३४ हजार र नियमित गर्नुपर्ने रू.६८ लाख ९२ हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म रू.९ करोड ८ लाख ६० हजार बेरुजू बाँकी रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरूजू रू.७ करोड ४४ लाख ११ हजार रहेको छ। बेरूजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरूजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको व्यहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

३. गाउँपालिकाले वित्तीय विवरण नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा तयार गरेकोमा लेखा टिप्पणीहरू ८, १४, १७, सम्पत्ती तथा राजश्व लगायतका विवरणहरू खुलासा गरेको छैन।

लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान,लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने राक्सिराङ्ग गाउँपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसका लागि स्वीकृत आचारसंहिताअनुसार हामीले काम गरेका छौँ। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएका आधार र प्रमाणहरू राय व्यक्त गर्न पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्नेमा विश्वस्त छौं।

अन्य बेहोरा

यो गाउँपालिकाको लेखापरीक्षणबाट स्रोत र साधनको प्राप्तिको प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको, लक्ष्यअनुसार असुली नभएको, स्विकृत कार्यक्रम अनुसार प्रगति हुन नसकेको, अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको लगायतका बेहोरा यस लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएको छ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापनको जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम वित्तीय जिम्मेवारी र जवाफदेहिता जिम्मेवार व्यक्तिमा रहेको हुन्छ । त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट लागु भएको नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने गरी वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा जालसाजी वा त्रुटीका कारण वित्तीय विवरण सारभूतरूपमा गलत आँकडा रहित बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी राक्सिराङ्ग गाउँपालिका व्यवस्थापनमा रहेको छ। गाउँ कार्यपालिका, गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय विवरण समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आँकडारहित रहेको छ भनीयथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी रायसहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेकोनेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम लेखापरीक्षण कार्यसम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूतरूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

(तारा प्रसाद पाण्डे)

नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फछ्र्यौट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
६७	३२	१,९५,३९,९०२	०	१०	१,०१,०२,२११	०	६७	२२	९४,३७,६९१	४,११,४९४	६८,९१,९६२	२१,३४,२३५	०	०	९०,२६,१९७	०

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्र्यौट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
मकवानपुर	९,०८,६०,०००		२,५८,८६,९७०	६४९७३०३०		९४,३७,६९१	७४४१०७२१

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको छोटकरी व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८०/८१	५३	लागत सहभागिताः	७३,३७,८३१
२	२०८०/८१	४६	निशुल्क पाठ्यपुस्तकमा अनुदान	९१,०५२
३	२०८०/८१	५५	गाउँपालिकाको योगदानः	४,४७,२२८
४	२०८०/८१	५०	गत वर्षको भुक्तानीः	२२,२६,१००
५	२०७९/८०	५१	मूल्य अभिवृद्धि कर	३४,५१३
६	२०७९/८०	३८	मू.अ. कर कट्टि नगरेको	८२,३३७
७	२०७९/८०	६२	पेश्कि वाँकि	८,३२,०२१

८	२०७९/८०	४६	निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान	६७,२५५
९	२०७९/८०	४०	छुट कर कट्टि रकम	४,०६१
१०	२०७९/८०	३९	खर्चको पुष्टयाइ	९९,९४८
११	२०७९/८०	६८	एकै व्यक्तिलाई दोहोरो भुक्तानी दिएको	४०,०००
१२	२०७८/७९	४३.१	सामान खरिदः-	४,०७,२५८
१३	२०७८/७९	२२	भ्रमण खर्च-	१,८७,९४०
१४	२०७८/७९	२५	बैङ्क खाता अद्यावधिक-	५,९४,२४५
१५	२०७८/७९	३१	बढी भुक्तानी	८,५००
१६	२०७८/७९	५८	प्रमाण कागजात	२,४९,९९९
१७	२०७८/७९	४९	पेश्की जमानत	३२,००,०००
१८	२०७८/७९	५०	निर्माण व्यवसायीबाट निर्माण कार्य	४५,३५,८६५
१९	२०७८/७९	१७	खरिद कार्यमा उपभोक्ता समितिको प्रयोग-	३९,३७,६७२
२०	२०७८/७९	१८	कोभिड भत्ता-	१,३५,१५०
२१	२०७८/७९	४७	कार्यसम्पादन जमानतको रकम	९४,१०,०००
२२	२०७८/७९	१९	कन्टीजेन्सी-	९९,९२७
२३	२०७८/७९	२३	आयकर-	७८,४७४
२४	२०७९/८०	१२	प्रोग्राम अपडेट	१,००,०००
२५	२०७९/८०	२२	काम सम्पन्न पश्चात् विमा भएको	१,८१,८०६
२६	२०७८/७९	१५	पेश्की व्यवस्थापन-	१६,००,०००
जम्मा				३,५९,८९,१८०

(८०३३२५०७३०० - राक्सिराङ्ग गाउँपालिका, मकवानपुर)

परिचय

१

(क) कार्यालय परिचय:- स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारीणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उद्देश्यले यस राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह-अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु यसपालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस गाउँपालिका अन्तर्गत ९ वडा, ४७ सभा सदस्य, २२६ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा २६००० जनसंख्या रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य:- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि:- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८१।०९।०३ देखि २०८१।०९।०७ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि:- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका बेहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका बेहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा:- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरू सीमाको रूपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका बेहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति:- कार्यालयको आय-व्ययतर्फ रू १ अर्ब २५ करोड ४३ लाख ६० हजारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली:- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रू २६३३८/- असुल भइ संघीय सञ्चित कोष दाखिला भएको प्रमाण पेश भएको छ ।

सि.नं.	भौचर नं. र मिति	बिवरण	रकम रु.
१	७३८१८९७२-७३-७४/ २०८१।०९।०५	स्वास्थ्य कर्मचारिको पारश्रमिक कर दाखिला	२६३३८।-

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **वित्तीय प्रतिवेदनको बिश्लेषणः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को नियम ७२ (२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । शुत्र अनुसार तयार भएको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) NPSAS अनुसारको ढाँचामा भएतापनि अनुसूची तथा खुलासा (Disclosure) हरू पूर्ण रूपमा लेखाकिंत र प्रस्तुतीकरण भएको छैन । यसमा सुधार हुनु पर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नाअनुसार देखिएको छः

२.१ **वित्तीय विवरणको यथार्थताः-** गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कनको गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नु पर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ । गाउँपालिकाले सामाजिक सुरक्षा तर्फ रू ९०८१५४२४/-, स्थानिय तह प्रशासकीय भवन पूर्वाधार कार्यक्रम तर्फ रू ३९९८२३८/- र गरिवसँग विश्वश्वर कार्यक्रम रू ७३००००/- समेत रू ९५५४३६६२/- सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा गाउँपालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ गाउँपालिकाबाट भएका भएका सबै आर्थिक कारोबार प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) मा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

स्थानीय संचित कोषः- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ वमोजिम गाउँपालिकाले प्राप्त गरेको आय अनुदान तथा सहायता र स्थानीय सरकार सञ्चालनमा भएका आय-व्यय हिसावको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को कोषको संक्षिप्त अवस्था निम्न वमोजिम रहेको छ ।

क्र.स./ आर्थिक सङ्केत	विवरण	चालु आ.ब.को कारोबार		गत आ.ब. को कारोबार	
		नगद	जम्मा	नगद	जम्मा
	राजस्व अनुदान र अन्य प्राप्ति				
११०००	कर	१०८४३५९४५.६३	१०८४३५९४५.६३	१०३७३२२४७.५९	१०३७३२२४७.५९
१३०००	अनुदान	३१८८६३३६८.५१	३१८८६३३६८.५१	३५६९२४३५०.६५	३५६९२४३५०.६५
१४०००	अन्यराजस्व	३५३६३९६४.०७	३५३६३९६४.०७	५३१३७१७४.९२	५३१३७१७४.९२
१५०००	विविधप्राप्ति	१५९७४७६.४२	१५९७४७६.४२	६१५५७८.	६१५५७८.
क	**कुलजम्मा प्राप्ति**	४६४२६०७५४.६३	४६४२६०७५४.६३	५१४४०९३५१.१६	५१४४०९३५१.१६
३	चालु	३१०२६६२८७.७१	३१०२६६२८७.७१	२८७४२८८०१.५७	२८७४२८८०१.५७
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	१८०६८७०२३.०९	१८०६८७०२३.०९	१६४०७२०९४.१	१६४०७२०९४.१
२२०००	मालसामानतथा सेवाको उपयोग	८३०५०११९.४७	८३०५०११९.४७	८४५०२८०३.२२	८४५०२८०३.२२
२५०००	सहायता (Subsidy)	२७०२३८२३.१५	२७०२३८२३.१५	२८९९९४५९.२५	२८९९९४५९.२५
२७०००	सामाजिकसुरक्षा	७६५१८३७.	७६५१८३७.	९०५९६८७.	९०५९६८७.
२८०००	अन्यखर्च	११८५३४८५.	११८५३४८५.	७९४७५८.	७९४७५८.
४	पूंजीगत	२३५४९२१५२.	२३५४९२१५२.	२१७५५८८८५.७५	२१७५५८८८५.७५
३१११०	भवनतथा संरचना	६२६४४२५२.	६२६४४२५२.	३६२०५२१४.७५	३६२०५२१४.७५
३११२०	सवारीसाधन मेशिनरी औजार फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	४१०९७८३.	४१०९७८३.	१३४६९०३६.	१३४६९०३६.
३११३०	अन्यपूँजीगत खर्च	३१८४८८२.	३१८४८८२.	२९७७४३.	२९७७४३.
३११५०	सार्वजनिकनिर्माण	१६४२७९४४८.	१६४२७९४४८.	१६२६२३०४२.	१६२६२३०४२.
३११६०	निर्मितसरचनाकोसुधार खर्च	२९९११३.	२९९११३.	०	०
३११७०	पूँजीगतसुधार खर्च	९७४६७४.	९७४६७४.	४९६३८५०.	४९६३८५०.
ख)	**कुलजम्मा भुक्तानी**	५४५७५८४३९.७१	५४५७५८४३९.७१	५०४९८७६८७.३२	५०४९८७६८७.३२
ग)	**बचत /कमी (ग = क-ख)**	-८१४९७६८५.०८	-८१४९७६८५.०८	९४२१६६३.८४	९४२१६६३.८४
घ)	**धरौटीआकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)**	९९१२८८०.१४	९९१२८८०.१४	-९७१८६७८.	-९७१८६७८.
घ.१)	**कट्टीरकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी**				
ङ)	**यसआ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)**	-७१५८४८०४.९४	-७१५८४८०४.९४	-२९७०१४.१६	-२९७०१४.१६
च)	**गतआ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात**	११५९००९९७.०९	११५९००९९७.०९	११६१९८०११.२५	११६१९८०११.२५
छ)	**विनिमयनाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन**				

ज)	**आ.व.अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)**	४४३१६१९२.१५	४४३१६१९२.१५	११५९००९९७.०९	११५९००९९७.०९

२.२ **फरक हिसाबः-** यस गाउँपालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण गाउँपालिकाले सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गरेकोमा उक्त दुई विवरणमा यस वर्षको प्राप्ति भुक्तानी र बैङ्क मौज्दातमा निम्नानुसार फरक परेको छ । प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) मा गाउँपालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरू समाविष्ट गरी गाउँपालिकाको आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	**गतवर्षको जिम्मेवारी**	**यसवर्षको प्राप्ति**	**यसवर्षको भुक्तानी**	**बैङ्क मौज्दात**
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	११५९००९९७.०९	४६४२६०७५४.६३	५४५७५८४३९.७१	४४३१६१९२.१५
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	११६४२३७१६.०९	५९१४९८९८३.२३	६६२८६१६२७.१७	४५०६१०७२.१५
फरक	(५२२७१९)	(१२७२३८२२८.६)	(११७१०३१८७.४६)	(७४४८८०)

एकिकृत आय व्ययः गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष ०८०/८१ को समग्र आर्थिक कारोवार समेटीने गरी तयार गरेको एकिकृत वित्तीय विवरणको संक्षिप्त अवस्था यस प्रकार छ ।

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा २.२ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

२.३ **दुई लेखाप्रणालीः-** एउटा कार्यालयमा एक लेखा प्रणाली हुनुपर्दछ ।सार्वजनिक निकायमा एक भन्दा बढी लेखा प्रणाली भएमा आय व्ययलाई एकीकृत गर्न, विश्लेषण गर्ने र प्रतिवेदन गर्ने ती लेखा प्रणालीका बीच अन्तरसम्बन्ध कायम गरिनुपर्दछ । स्थानीय तहमा दुई लेखा प्रणाली SUTRA (Sub-National Treasury Regulatory Application) र CGAS(Computerized Government Accounting System) बाट लेखा राख्ने गरिएको छ । तर ती दुबै प्रणालीका बीच एकै कार्यक्रमका खर्चलाई एकीकृत गर्ने र प्रतिवेदन दिने व्यवस्था रहेको छैन। गाउँपालिकामा संघ, प्रदेश र स्थानीय बजेटमध्ये अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको रकम CGAS प्रणालीमा र स्थानीय श्रोतलाई SUTRA प्रणालीमा प्रविष्टि गर्दा एकै कार्यक्रम/योजनाको हकमा दुवै प्रणालीमा बजेट खर्च अलग अलग अभिलेखन हुने र उल्लिखित दुई प्रणालीबीच अन्तरसम्बन्ध कार्यान्वियन हुने नहुँदा त्यस्ता आयोजनाको कुल खर्चसमेत यकिन गर्न नसकिने स्थिति छ। अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको रकम CGAS मा मात्र अभिलेख गरिने हुँदा SUTRA प्रणालीबाट प्रतिवेदन गरिने वार्षिक वित्तीय प्रतिवेदन म.ले.प. फाराम २७० मा समावेश हुन नसक्ने देखियो । सोका कारण वर्षभरि भएको कारोवारको वास्तविक प्रतिवेदन समेत प्राप्त नहुने र एकै कार्यक्रममा दुई प्रणालीबाट खर्च लेख्दा सो खर्च दोहोरो हुन नदिन लेखाप्रणालीले नियन्त्रण गर्न सक्ने अवस्था देखिएन । एक निकायमा एक लेखाप्रणाली लागू गर्नुपर्ने र दुई लेखाप्रणाली लागू गर्न आवश्यक भए ती प्रणालीका बीच अभिलेख एकीकृत हुने व्यवस्था लागू गर्ने व्यवस्था गर्न सम्बन्धित निकायको ध्यान जानुपर्दछ ।

२.४ **बित्तिय विवरण यथार्थ नदेखिएकोः-** म.ले.प.फा.नं. २७० को प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदनसँग सोही प्रतिवेदनको टिप्पणीमा भएका प्राप्ति हिसाव यथार्थ हुनु पर्दछ । टिप्पणीमा भएको प्राप्ति हिसाव र म.ले.प.फा.नं. २७० को वित्तीय प्रतिवेदन प्राप्ति निम्न शिर्षकको रकमसँग मिलान भएको देखिएन ।

संकेत	शिर्षक	म.ले.प.फा.नं. २७०	टिप्पणी १/२(स्थानिय सरकारले उपयोग गर्ने राजस्व र अन्य प्राप्ति को विवरण)
११०००	कर	१०८४३५९४५/६३	२५३८६५३३१/७५

टिप्पणीको रकम म.ले.प.फा.नं. २७० सँग मेल नखादा प्राप्ति/भूक्तानी र मौज्दात रकम यथार्थत हो भन्ने आधारमा स्पष्ट हुन सकिएन । फरक फरक ठाउँमा फरक फरक प्राप्ति हुँदा संचित कोषमा मौज्दात पनि फरक पर्न जान्छ यसबाट गाउँपालिकाको समग्र आम्दानी र खर्चमा समेत यकिन हुने आधार देखिएन ।

२.५ **मौज्दात फरकः**गत वर्षको महालेखापरीक्षकको कार्यालयको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुसार धरौटी तथा अन्य कोष समेत सञ्चित कोषको मौज्दात रू ११६४२३५१४/२५ मौज्दात रहेकोमा पालिकाको म.ले.प.फा.नं. २७० मा रू ११५९००९९७/०९ मात्र जिम्मेवारी अ.ल्या. देखिएको छ । गत वर्षको म.ले.प.को प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको मौज्दात भन्दा म.ले.प.फा.नं. मा रू ५२२५१७/१६ बढी जिम्मेवारी सारेको छ । पालिकाले म्यानुअल रुपमा एकीकृत आ.वि. तयार गरी लेखापरीक्षणको लागि पेश गरेकोमा गत वर्षको जिम्मेवारी रू ११६४२३५१६/०९ देखाएको कारण समग्रमा गतवर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा भन्दा रू ५२२५१९/- बढि जिम्मेवारी सारेको सम्वन्धमा हिसाब समायोजन गरी हिसाव मिलान गरेको देखिएन । लेखापरीक्षणमा पेश गरेको एकीकृत आर्थिक विवरण अनुसार सुत्रमासमेत समायोजन गरी हिसाव अद्यावधिक गर्नु पर्दछ।

२.६ **खर्च बिश्लेषणः-** गाउँपालिकाले यसवर्ष कुल आन्तिरक आयबाट रू ३९६९७५९८/९९ राजस्व बाँडफाँड र अनुदानबाट रू ४५६१५६७८८/७६ समेत रू ४९५८५४३८७/७५ आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रू ६४२६०७५४/६३ र पूँजिगत तर्फ रू २३५४९२१५२/- समेत रू ५४५७५८४३९/७१ खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा ७.२७ प्रतिशत रहेको छ । यसवर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रू ८११४१२७/- खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको २०.४४ प्रतिशत रहेको छ ।गाउँपालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ४७.४९ प्रतिशत चालु र ९३.६३ प्रतिशतमात्र पूँजिगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट गाउँपालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ। प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिकरूपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

२.७ **धरौटी/अन्य कोषः-** म.ले.प.फा.नं. २७० को प्राप्ति र भुक्तानी को एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदनमा धरौटी लगायत अन्य कोषको आम्दानी र खर्च समेटेको देखिदैन ।धरौटी, आकस्मिक कोष लगायत अन्य कोषको मौज्दात थप/घट भनि समावेश मात्र गरेको छ ।सो मौज्दातमात्रले म.ले.प. फा.नं. २७० को आय र व्यायको यथार्थ चित्रण गर्दैन ।

३ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागू गरेको पाईएन । जसले गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको र सोमाथि विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन । यस सम्बन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरू देहायबमोजिम रहेका छनः

वजेट व्यवस्थापन तर्फ

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्र भित्रको आधारभुत तथ्यांक संकलन, अभिलेखांकन र व्यवस्थापन गर्नुपर्नेमा नगरेको,

• आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को अनुसुची ११ बमोजिम स्थानीय तहले एक आर्थिक वर्ष भित्र भएको आर्थिक कारोवारको वार्षिक प्रतिवेदन तयार नगरेको,

• स्थानीय तहबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यिवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तयार नगरेको,

• स्थानिय तहले आफ्नो क्षेत्रमा कार्यान्वयन हुने आयोजनाको विश्लेषण गरी सम्भाव्य आयोजनाको बैंक खडा नगरेको,

• गाउँपालिकाले आयोजना वा कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुटाई त्यस्ता आयोजनालाई प्राथमिकता दिएको देखिएन,

खरिद व्यवस्थापन तर्फ

• सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण नगरेको,

• सञ्चालित योजनाहरूको उपभोक्ताको योगदान र कार्य सम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेमा सो अनुसार गरेको छैन,

• स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण नगरेको,

• उपभोक्ता समितिलाई दिएको कामको अनुगमनबाट देखिएको व्यहोरा उल्लेख गरी प्रतिवेदन गर्ने नगरेको,

• उपभोक्ता समितिबाट सम्झौता बमोजिमको समय, लागत र गुणस्तरमा कार्य सम्पन्न हुन नसकेमा सो को मूल्याङ्कन नगरेको,

• गाउँपालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाईएन । साथै गाउँपालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तयार गरेको छैन,

• ठेक्का बील तोकिएको मलेपफारम अनुसार तयार नगरेको,

शिक्षातर्फ

• स्थानीय तहले विद्यालय अनुगमन गर्ने मापदण्ड तयार गरी नियमित अनुगमन गर्ने र अनुगमन प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था नगरेको,

• कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका मा IEMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई कक्षागत विद्यार्थीहरूको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन (भिडान) गराइ शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोका आधारमा विद्यालयहरूलाई अनुदान निकासा दिनुपर्नेमा कक्षागत विद्यार्थीहरूको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयन पूर्ण रूपमा नभएको,

• शिक्षा नियमावली, २०५९ को परिच्छेद ३ नियम १६ (झ) मा शिक्षा सेवा आयोगबाट नियुक्ति वा बढुवाको लागी सिफारिस भई आएका शिक्षकलाई नियुक्त गर्ने, सामुदायिक तथा सरकारी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको नोकरी तथा अन्य विवरण अभिलेख अद्याबधिक गरि राख्नुपर्नेमा नियमावलीको व्यवस्था अनुसारका उक्त अभिलेखहरू तयार नगरेको,

• संस्थागत विद्यालयहरूको दर्ता, नवीकरण, शुल्क निर्धारण, अनिवार्य निशुल्क छात्रवृत्ति, अनुगमन र अभिलेख व्यवस्थित नरहेको,

• संस्थागत विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको तथ्यांक शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (IEMIS) मा अद्यावधिक नगरेको,

भ्रमण खर्च व्यवस्थापन तर्फ

• भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ मा उल्लेख भए बमोजिम गाउँपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको अनुगमन तथा भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्दा स्वीकृत भ्रमण आदेशमा भ्रमणको उद्देश्य, कारण र भ्रमणबाट प्राप्त हुने सम्भावित प्रतिफल स्पष्ट उल्लेख नगरी भ्रमण गर्ने गरेको र भ्रमण पश्चात् भ्रमण प्रतिवेदन लिने नगरेको,

• भ्रमण अभिलेख खाता पूर्ण रूपमा अध्यावधिक गरी नराखेको ।

• भ्रमण बिल मलेप फारमले तोकेको ढाँचा अनुसार तयार नगरेको ।

• भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम १८ बमोजिम भ्रमण विलको साथै पेश गर्नु पर्ने भ्रमण प्रतिवेदन पेश गर्ने नगरेको, केही पदाधिकारी/कर्मचारीले पेश गरेकोमा पूर्ण रुपमा भ्रमणलाई पुष्टी गर्ने गरी भ्रमण अवधी भरको कार्य विवरण नखुलेको ।

विविध तर्फ

• कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरू पहिचान गरि निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख नराखेको,

• सुशासन व्यवस्थापन तथा सञ्चालन नियमावली, २०६५ अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लिखित सेवाहरूको कार्यान्वयन स्थिती अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय गरेको पाईएन,

• विविध खर्च गर्दा विभिन्न होटलका विल पेश भएता पनि कतिपय खर्चको पुष्टि हुने स्पष्ट उद्देश्य र यथार्थता प्रमाणित हुने प्रमाण संलग्न नगरेको,

• विषयगत क्षेत्रमा सञ्चालन हुने कार्यक्रममा बैठक भत्ता, भ्रमण भत्ता, तालिम, गोष्ठीतर्फ बढी केन्द्रित भई वितरणमुखि रहेको पाईयो,

• म.ले.प. फाराम ८०१ देखि ८०५ सम्मका फाराम तयार गरी सो अनुरूप बेरूजुको अभिलेख नराखेको,

• कार्यलयमा भुक्तानीको लागि प्राप्त हुने विल बिजक लगायतका कागजातहरू कार्यलय प्रमुखसँग नियम अनुसार प्रमाणीत गराइ भुक्तानी गर्नु पर्नेमा अधिकांश बिल भर्पाइ कागजातहरु प्रमाणीत गराएको नदेखिएको,

• डोर हाजिरी नियन्त्रण किताव अध्यावधिक रुपमा राख्ने नगरेको,

• मन्त्रालयको मिति २०७३।१२।२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम यस स्थानीय तहमा समाहित भएका साविक गाउँविकास समितिको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरूजुको अभिलेख समायोजन भएको स्थानीय तहमा कायमगरी नियमानुसार असुल फछ्र्यौट तथा सम्परीक्षण कार्य नगरेको,

अतः गाउँपालिकाको कार्य सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीमा सुधारको लागि ऐनले तोके बमोजिमको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली बनाई यथाशीघ्र कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

४ **आन्तरिक लेखापरीक्षणः**

स्थानीय तह सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष ०८०/८१ को अन्तर सरकारी अख्तियारी बाहेक सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको छैन । गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखापरीक्षणको कर्मचारी लाई गाउँपालिकाले वडा सचिव वनाई वडामा कामकाज गर्न खटाएकोले आन्तरिक लेखापरीक्षण हुन सकेन । कानूनमा तोकिए अनुसारकै काममा कर्मचारीलाई कामकाज लगाउनु पर्दछ । गाउँपालिकाले आन्तरिक लेखापरीक्षण कर्मचारीलाई अन्यत्र कामकाज गर्न खटाएर आन्तरिक लेखापरीक्षण नगराउनु उचित होइन । तसर्थ गाउँपालिकाले कानुनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

५ **बजेट पेश पारित र अख्तियारीः**

स्थानीय तह संचालन ऐन २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्त भित्र सभा बाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिन भित्र स्थानीयतहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस गाउँपालिकामा उपाध्यक्ष श्री बनस्तम थिङले मिति २०८०।०३।१० मा नीति तथा कार्यक्रम र वजेट पेश भई रू ५४ करोड ६१ लाख ७३ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा मिति २०८०।०३।१० मा पारित भएको छ। यसै गरी गाउँपालिका प्रमुखले मिति २०८०।०३।१९ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।

६ **स्थानीय तथ्याङ्क अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कनः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क सङ्कलन अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक भौगोलिक अवस्था प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत खानी जङ्गल तथा अन्य स्रोत पूर्वाधार अन्तर्गत सडक पुल खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको गाउँपालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन । स्थानीय तहका प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको सङ्कलन र अभिलेखाङ्कन गर्नुपर्दछ ।

७ **बजेट सीमा निर्धारण समितिः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम गाउँपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम अनुदान ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण साधनको सन्तुलित वितरणको खाका बजेटको कूल सीमा बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण बजेट तथा कार्यक्रमको प्रथमिकिकरण विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरू फागुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र गाउँपालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेकोमा गाउँपालिकाको उक्त समितिको बैठक एक पटक मात्र बसी श्रोत अनुमान गरेको पाइयो । समितिले सिमा निर्धारण गरि वडामा पठाएको पाइएन । ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।

८ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता समितिको मिटिङ्ग बसेर आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

९ **कानून र सञ्चालन स्थितिः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरूले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वियनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट ४२ वटा नमूना कानूनहरू बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस गाउँपालिकाले हालसम्म २१ वटा ऐन, ५ वटा नियमावली र ५१ कार्यविधि लगायत ९६ कानून निर्माण गरी कार्यान्यिनमा ल्याएको छ । साथै गाउँपालिकाले सभा।कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी उक्त कानूनहरू राजपत्रमा प्रकाशन गरेको छ।

१० **न्यायीक समितिः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । तर लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार यो १३ विवाद दर्ता भएकोमा १३ वटा नै फर्स्यौट भएको छ ।

११ **सेवा प्रवाहः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ मा गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको काम कर्तव्य र अधिकार सम्वन्धी व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले यस आर्थिक वर्षमा निम्नानुसार सेवा प्रवाह गरेको विवरण प्राप्त भएको छ ।

क्र.स	**विवरण**	संख्या
१	नागरिकता सिफरिस	१०९६
२	घरबाटो सिफारिस	२८९
३	नाता प्रमाणित	२३६
४	जन्म दर्ता	११३०
५	मृत्यु दर्ता	२४८

कार्यालयको मूख्य उद्देश्य हासिल गर्न सेवाग्राहीलाई सरल, सहज र समयमै प्रभावकारी सेवा उपलब्ध गराउनु हो । गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवालाई अझै सरल, सहज, मितव्ययी, गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाईअन्य क्षेत्रको सेवा प्रवाहलाई पनि चुस्त बनाई अभिलेखीकरण समेत गर्नुपर्दछ।

१२ **क्षेत्रगत वजेटः**

स्थानीय तहको एकीकृत समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रूपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । गाउँपालिकाको क्षेत्रगत रूपमा कुल बजेट रू ६२ करोड ७६ लाख ९६ हजार र खर्च रू ५४ करोड ५७ लाख ५८ हजारको आधारमा समग्र रूपमा ८६.९४ प्रतिशत खर्च भएकोमा क्षेत्रग्गत बजेट खर्च प्रगति निम्नानुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	क्षेत्र/उपक्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)
१	आर्थिक विकास	६०२८९०००/-	५०५०९१८८/९	९.२५
२	सामाजिक विकास	२५३५२२१९७/-	२१७६५५७६5/५१	३९.८८
३	पूर्वाधार विकास	२०९९७५०००/-	१८८२१५३७५/-	३४.५०
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	१२६६२०००/-	९७५६०८८/-	१.७८
५	कार्यालयसञ्चालन तथा प्रशासनिक	९१२३९०००/-	७९६२२०२२/३	१४.५९
जम्मा		६२७६९६१९७/-	५४५७५८४३९/७१	१००

उपर्युक्त विवरण अनुसार पालिकाको यस वर्षको कुल खर्च मध्ये सामाजिक विकास तर्फ सबैभन्दा बढी ३९.८८ प्रतिशत र सुशासन विकास सबै भन्दा घटी १.७८ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ।

१३ **योजना प्राथमिकीकरणः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहले योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण उत्पादनमूलक रोजगारी लागत सहभागिता स्थानीय स्रोत र साधन समावेशी विकास दिगो र वातावरण संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकता आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले यस वर्ष २१८ र क्रमागत ५ गरी जम्मा २३ योजना संचालन गरेको प्रगति पेश गरेको छ । सो मध्ये यसवर्षको २ र ५ वटा क्रमागत गरी जम्मा ७ वटा योजना ठेक्काद्वारा र बाँकी २१४ योजना उपभोक्ता समिति मार्फत भएको छ भने २ वटा योजना संचालन नै नभएको देखिन्छ।गाउँपालिकाले सञ्चाल नगरेका योजनाको किसिम योजना संख्या उक्त योजनाहरूको लागत अनुमान आर्थिक वर्षभित्र सम्पन्न कामको मूल्याङ्कन स्थिति एवं सम्पन्न अवस्था र चालु अवस्था सम्बन्धी विवरण पेश नगरेकोले योजनागत प्रगति सम्बन्धी विश्लेषण गर्न सकिएन।अत: छनौट भएका योजनाको किसिम संख्या लागत अनुमान सञ्चालित योजना संख्या सम्झौता रकम सम्पन्न संख्या सम्पन्न रकम सञ्चालन हुन नसकेका योजनाको बजेट रकम सम्बन्धी विवरण अद्यावधिक गरी योजना सञ्चालन प्रक्रिया प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

क्र. सं.	कार्यक्रमको नाम	योजना सङ्ख्या	रू २० लाखमाथिका योजना सङ्ख्य	रू ५ लाखदेखि २० लाख सम्मका योजना सङ्ख्य	रू ५लाखभन्दा कमका योजना सङ्ख्या
१	पालिकास्तरीय	१०६	६	६१	३९
२	वडास्तरीय	९७	१	२२	७४
	जम्मा	२०३	७	८३	११३

यो वर्ष सभाले पारित गरेका उल्लेखित योजना मध्ये २०१ योजनामात्र कार्यान्वियन भई २ योजना कार्यान्वियन हुन सकेको देखिएन । पालिकाले साना योजना बढी हुँदा प्रशासनिक खर्च बढ्ने, उपलब्धि नदेखिने र अनुगमन अभावले गुणस्तरमा समेत असर पर्ने हुँदा सो तर्फ समेत ध्यान दिइ योजना सञ्चालन हुनुपर्दछ।

१४ **प्रशासकिय संगठन तथा कर्मचारी दरबन्दीः**

स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा ८३ मा गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यबोझ राजस्व क्षमता खर्चको आकार स्थानीय आवश्यकता एवं विशिष्टतालाई ध्यानमा राखि कर्मचारी समायोजन पछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा संगठन संरचना कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था उल्लेख छ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको दरबन्दी तथा पदपूर्ति सम्बन्धी विवरणमा गाउँपालिकाको दरबन्दी संख्या ७३ रहेकोमा स्थायी तथा करार ११५, कार्यक्रम तर्फ १९ र ज्यालादारीमा १ जना गरी जम्मा १३५ जना कर्मचारीहरू कार्यरत रहेको देखिन्छ । पालिकाले स्थायी पदमा लोकसेवा मार्फत माग गरी पदपुर्ति गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

१५ **कर्मचारी व्यवस्थाः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको लागि तथा सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था छ । त्यसैगरी सोही ऐनको २०७४ को दफा ८३(८) वमोजिम गाउँपालिकाले नगर प्रहरी सवारी चालक सयश कार्यालय सहयोगी पलम्बर इलेक्टीसियन चौकिदार मालि बगैँचे लगायतका पदमा मात्र करारवाट सेवा लिन सकिने व्यवस्था गरेको छ । गाउँपालिकाले स्विकृत दरवन्दी नरहेका पदमा करारमा ३ जना कर्मचारी नियुक्त गरी करार सेवा वापतको पारीश्रमिक रू १२८३१७८/- भुक्तानी गरेको देखियो । ऐनमा भएको व्यवस्था विपरीत कर्मचारी नियुक्त गरी भुक्तानी गरेको रकम नियम सम्मत नदेखिएको रू ....

अनियमित भएको	१२,८३,१७८

१६ **ठेक्का अभिलेखः**

सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न. ५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कूल गर्नुपर्ने कार्य हाल सम्म भएको कामको परिमाण मूल्य कार्य सम्पादन जमानत पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ । गाउँपालिकाले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन । अतः स्वीकृत ढाँचा अनुसार सवै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नु पर्दछ।

१७ **त्रैमासिक पूँजीगत खर्चः**

प्रदेश आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०७६ को नियम २६ बमोजिम स्वीकृत भएको कार्यक्रममा अनुसुचि ३ बमोजिम त्रैमासिक प्रगति विवरण वनाई पेश गर्नु पर्ने र त्रैमासिक कार्य लक्ष्य तथा कर्यक्रम बमोजिम कार्य सम्पादन सम्पन्न गरी कर्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पुँजिगत खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च (रू. हजारमा)				आषाढ महिनाको मात्र खर्च
		प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रे त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	
	२३५४९२	२३६३	२५८१८	८९६९४	११७६१५	७०५८०
खर्च प्रतिशत	१००	१.०१	१०.९६	३८.०९	४९.९४	२९.९७

गाउँपालिकाको कुल पुँजिगत खर्च रू २३ करोड ५४ लाख ९२ हजार खर्च भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रू २३ लाख ६३ हजार (१प्रतिशत), दोस्रो त्रैमासिकमा रू २ करोड ५८ लाख १८ हजार (१०.९६ प्रतिशत), तेस्रो त्रैमासिकमा रू ८ करोड ९६ लाख ९४ हजार (३८.०९ प्रतिशत) र चौथो त्रैमासिकमा रू ११ करोड ७६ लाख १५ हजार (४९.९४ प्रतिशत) खर्च गरेको देखिएको छ । यसरी नै आषाढ महिनामा मात्र रू ७ करोड ५ लाख ८० हजार (२९.९७ प्रतिशत) खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप बढेको देखिएकाले सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन । स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार त्रैमासिक रूपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम

कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ । वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरूप आषाढमा खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

१८ **लक्ष्य प्रगति:**

आर्थिक कार्यविधि तथा उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ उपनियम १ अनुसार अनुसुची २ बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक तथा वार्षिक प्रगति विवरण बनाई पेश गर्नुपर्नेमा कार्यालयले सञ्चालन गरेका स्थानीय स्तर जिल्ला तथा केन्द्रीय स्तरका योजनाको नियम बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक प्रगति विवरण तयार गरेको देखिएन । गाउँपालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार शुन्य प्रगति भएका कार्यक्रम १५२ वटा २५ प्रतिशत १४ वटा ५० प्रतिशत २५ वटा ७५ प्रतिशत ३३ वटा र बाँकी ४९१ योजना ७५ प्रतिशत भन्दा माथि प्रगति भएको देखिन्छ । गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेका योजनाहरू निर्धारित समय भित्र सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।

कार्यक्रम/योजना	**कुल कार्यक्रम**	**वार्षिक प्रगति स्थिति**			
		शून्य प्रगति	**२५%सम्म प्रगति**	**५०% सम्म प्रगति**	**७५% सम्म प्रगति**
कार्यक्रम संख्या	७१५	१५२	१४	२५	३३

१९ **वार्षिक खरिद योजनाः**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरूयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।साथै सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक १० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरूयोजना तयार गर्नुपर्ने नियम ८ ले वार्षिक १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खारिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रू २३५४९२१५२/- पूँजीगत खर्च/खरिद निर्माण कार्य गरेको छ । गाउँपालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना र गुरूयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो । अतः गाउँपालिकाले नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरूयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

२० **ठेक्का व्यवस्था :**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रूपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले वोलपत्र मार्फत प्रतिशपर्धि आपूर्तिकर्ता छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका सडक लगायत अन्य निर्माणका योजना कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । यस्ता योजना लागत अनुमान भन्दा १.१३ देखि ३७.३८ प्रतिशत सम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वयन गराएको पाइयो । गाउँपालिकाको स्वीकृत नर्मशका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश योजना निर्माण सम्पन्न गरी भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो । यस्ता योजनाको भुक्तानी गर्दा निर्माण सामाग्री र निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरेको भएपनि न्यून लागतमा सोही गुणस्तरको कार्य भएको सम्वन्धमा नर्म्समा नै अधिक मूल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा सम्झौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा गाउँपालिकाको ध्यानाकर्षण हुनुपर्ने देखिन्छ । साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको यकिन गर्न प्रणाली सुदृढ गरी न्यून मुल्यमानै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस्ता केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ । लागत अनुमानको तुलनामा उल्लेख्य प्रतिशत घटीमा गर्ने गरी कबोल तथा सम्झौता भएका केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ ।

क्र.सं.	योजनाको विवरण	ठेक्का नं.	बोलपत्रदाता	लागत अनुमान	सम्झौता रकम	घटी प्रतिशत
1	Chainpur devitar pangthali sadak nirman	PRO/RAK/NCB/01-80/81	M/S Pudasaini Nirman Sewa	12,079,084.32	7,564,422.89	37.38%
2	Chainpur Bagmara Maintar Sunarisaura Sanobhabar Newarpani Sadak Nirman	PRO/RAK/NCB/02-80/81	M/S B.M.A./Vision J.V.	20,774,597.87	13,119,547.34	36.85%
3	Procurement of Fabrication and Supply of steel parts for Kudule Sunarisaura Trail Bridge	PRO/RAK/NCB/03-80/81	M/S Jalap Nepal Pvt. Ltd.	1,746,409.60	1,429,057.92	18.17%
4	Loja Ragirep Parsibang Chepang Brihattar Khanepani Yojana	PRO/RAK/NCB/04-80/81	M/S Sandhya Nirman Sewa	9,540,048.08	6,904,684.75	27.62%
5	Ward Office Building Construction works	PRO/RAK/NCB/05-80/81	M/S Bista Incorporation, chabahil-07, Kathmandu	93,560,397.29	92,502,177.73	1.13%
6	Thamlekh Khanepani Yojana	PRO/RAK/NCB/06-80/81	M/S Awatar Construction and Suppliers Pvt. Ltd., Hetauda-04, Huprachaur	2,395,728.33	1,650,087.87	31.12%
7	Bhimbung Parayatan Prabardan Karyakram (Drinking water and management works)	PRO/RAK/NCB/07-80/81	M/S Narayani Power Solution and Construction, Bharatpur-03, Narayangarh	4,894,292.64	4,767,568.98	2.59%

२१ **तलवी प्रतिवेदनः**

निजामती सेवा ऐन २०४९ स्वास्थ्य सेवा ऐन २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ शिक्षा ऐन २०२८ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ | गाउँपालिकाले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई सङ्घीय सरकारबाट हस्तान्तरित चालु अन्तर्गत स्वास्थ्य तर्फ रू १२०२५१८८/४५ र गाउँपालिकाका तर्फ रू १५९२३०३४/४ समेत रू २७९४८२२२/८५ खर्च लेखेको छ ।तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्न पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

२२ **सहकारी नियमनः**

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरूको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ।गाउँपालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार गाउँपालिका भित्र २८ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । २८ सहकारी संस्था मध्ये २६ सहकारी समस्यग्रस्त देखिएको छ । सो सहकारी के कस्तो अवस्थामा संचालन भएका छन छानविन गरी कार्वाही प्रक्रिया अगाडी वढाउनु पर्छ र संचालन हुन नसक्ने अवस्था देखिएमा वन्द गर्नु पर्दछ । पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरूले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) बाट विवरण दाखिला गरेको पाइएन । त्यसैगरी गाउँपालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन । तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ ।

२३ **विविध खर्चः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा मात्र विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले कार्यक्रम संचालन भएको प्रमाण उपस्थिति लगायत संलग्न नगरी सभा सञ्चालन तथा विभिन्न समयमा भएको बैठक र अतिथि सत्कारमा चिया नास्ता आदीको भुक्तानीका लागि रू १२७६४३२/- खर्च

गरेको देखियो।गाउँपालिकाको आन्तरिक आम्दानी रू ३९६९७५९८/९९ भएको अवस्थामा आम्दानीको करीब ३.२२ प्रतिशत विविधमा खर्च लेखेको छ । यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गरिनुपर्दछ ।केहि उदाहरणहरू यसप्रकार छनः-

क्र.सं.	गो.भौ.नं. र मिति	विवरण	रकम
१	१७-८०/०६/१०	अतिथि सत्कारको खर्च	२५१९९/-
२	३२-०८०/०६/१५	अनुगमन कार्यक्रममा खाना/चिया/खाजा	३७६५०/-
३	८३-०८०/०७/०१	तिजकार्यक्रम लगायत अन्य कार्यक्रम खर्च	४४१९०/-
४	८७-०८०/०७/०१	कर्मचारी पदपूर्ति बैठक तथा आगन्तुक सत्कार खर्च	३३६००/-
५	८९-०८०/०७/०९	कार्यालयमा चिया खाजा	६४३२०/-
६	२२४-०८०/१०/०३	भर्याङ्गकालिका मेला व्यवस्थापन खर्च	१३०००००/-
७	२६४- ०८०/११/०१	गाउँपालिकाका विभिन्न वैठकको चिया/खाजा	३७४१०/-
८	३५६-०८०/१२/०१	अतिथिसत्कार खर्च	८६५००/-
९	४२२-०८१/०१/०२	चेपाङ्ग समुदायको मौलिक तथा साँस्कृतिक पोशाक खरीद	५९७७०/-
१०	५३७- ०८१/०३/०४	अतिथि सत्कारको खर्च	१६५००/-
११	५४२-०८१/०३/०४	पदाधिकारीको वैठकको चिया/खाजा	१८७००/-
१२	६५-०८१/३/२२	आँखा शिविर व्यवस्थापन खर्च	३१७५०/-
१३	६९२-०८१/३/२४	विजय दशमीमा कोत तथा वली पूजा व्यवस्थापन	९००००/-
१४	६९५-०८१/०३/२४	पानी खरीदको भुक्तानी	१९८००/-
१५	७०१-०८१/०३/२८	कार्यालयको विभिन्न कार्यक्रमको अतिथि सत्कार	२६५००/-

२४ **आर्थिक सहायताः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा स्थानीयतहको रकमबाट आर्थिक सहायता चन्दा पुरस्कार एवं संस्थागत अनुदान वितरण गर्न पाउने व्यवस्था रहेको देखिंदैन। गाउँपालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा एवं बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नु पेर्नेमा यस वर्ष रू ८४८८००/- आर्थिक सहायता वितरण गरेका पाइयो । गाउँपालिकाको आन्तरिक आम्दानी रू ३९६९७५९८/९९ भएको अवस्थामा आम्दानीको करीब २.१४ प्रतिशत आर्थिक सहायता खर्च लेखेको छ । निश्चित विधि र मापदण्ड वेगर आर्थिक सहायता वितरण गर्ने प्रक्रियामा नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।केहि उदाहरणहरू निम्नानुसार रहेका छन्:-

क्र.सं.	**गो.भौ.नं. र मिति**	**विवरण**	**रकम**
१	७०-०८०/०६/३०	नेकपा समाजवादी राक्सिराङ्कलाई झोला खरीद सहयोग	१७५००/-
२	७२-०८०/०६/३०	मृगौला रोगी ११ जनालाई रू ५ हजार देखि १५ हजार सम्म सहयोग	१५५०००/-
३	२२६- ०८०/१०/०७	मृगौला रोगी १२ जनालाई रू १५ हजार का दरले सहयोग	१८००००/-

२५ **पेश्किः-**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ नियम ४७ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३ मा पेश्की फर्स्यौट सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ। पेश्की फर्स्यौट गर्नु गराउनु पेश्की लिनेदिने दुबैको कर्तव्य हुने भनिएको छ।गाउँपालिकाले यो आर्थिक वर्ष म्याद ननाघेको पेश्कि रू १,६०,२४,२१७.०० नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम पेश्की रकम फर्स्यौट गर्नु पर्दछ ।

गो. भौ. नं. र मिति	पेश्कीको विवरण	पेश्की लिने व्यक्ति फर्म वा कम्पनीको नाम	म्याद ननाघेको
११२-२०८०/११/२२	वडा कार्यालय भवन निर्माण	बिस्ट ईन्कर्पोरेशन प्रा.लि.	९२,५०,२१७.००
१५३-२०८०/१२/१६	वडा कार्यालय भवन निर्माण	बिस्ट ईन्कर्पोरेशन प्रा.लि.	४०,००,०००.००
३३१-२०८१/०३/१८	वडा कार्यालय भवन निर्माण	बिस्ट ईन्कर्पोरेशन प्रा.लि.	२७,७४,०००.००
		जम्मा रू	१,६०,२४,२१७.००

२६ **राजस्व अभिलेखः**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५९ मा कार्यालयले राजस्वको आम्दानी जनाउँदा जुनसुकै माध्यमबाट राजस्व प्राप्त गरेको भएतापनि त्यस्तो राजस्व स्वीकृत राजस्व बर्गिकरण र व्याख्या बमोजिम लगती राजस्व तथा हसवली राजस्व आम्दी दाखिला गरी गोश्वरा भौचर तयार गरी दोहोरो लेखा प्रणालीको सिद्धान्त अनुरुप राजस्व लेखा आद्यावधिक गर्नुपर्दछ । गाउँपालिकाको यस विभाज्य कोष समेत रू ५०९८५९७०/२१ आन्तरिक आम्दानी भएकोमा गाउँपालिकाको राजस्व अभिलेख व्यवस्थित गर्न आवश्यक महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट स्वीकृत म.ले.प. फारमहरू अद्यावधिक गरी राजस्वको हिसाब राख्नु पर्नेमा दैनिक राजस्व आम्दानी किताब म.ले. प. फा.नं. १०२, १०६ क, १०७, राजस्व प्राप्तीको बैंक नगदि किताब म.ले.प. फा. नं. १०८, राजस्व आम्दानीको मासिक फाँटवारी म.ले.प. फा. नं ११० लगायतका राजस्वको श्रेस्ताहरू अभिलेख राखेको पाइएन । यसरी गाउँपालिकामा प्राप्त हुनुपर्ने र प्राप्त भएको राजस्व परीक्षण भिडान गर्ने आन्तरिक नियन्त्रण पद्धति नभएको कारण असुली भएको राजस्व सम्बन्धमा यकिन हुन सकिएन । गाउँपालिकाले राजस्व आम्दानीलाई पारदर्शी बनाउन सम्बन्धित कर्मचारीलाई जिम्मेवार बनाई नियमानुसार राख्नु पर्ने खाता, अभिलेख अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

२७ **आय अनुमानः-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले गाउँपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ अनुमानित रू १६ करोड ४६ लाख ३७ हजार प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा रू १० करोट ८४ लाख ३६ हजार अर्थात अनुमान भन्दा ३४.१४ प्रतिशत घटी आय प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन बृद्धि गर्नेतर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ ।

२८ **कर तथा शुल्क असुलीः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ५५ ५७ ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर घरजग्गा वहाल कर व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । ती आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

आय शीर्षक	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत
एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर	२५०००/-	०	०
घरजग्गा वहाल कर	३९५००००/-	४०८३०/-	१.२९
व्यवसाय कर	०	०	०
वहाल विरौटी शुल्क	५००००/-	०	०

माथी उल्लेखित विवरण अनुसार गाउँपालिकाले एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर अनुमान गरेता पनि असूल गर्न नसकेको र घरजग्गा वहाल कर अनुमानको करिब १.२९ प्रतिशत असुली गरेको देखिन्छ । गाउँपालिका भित्र रहेका करदाताहरूको अभिलेख व्यवस्थित

नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेकोले कर असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन । तसर्थ आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउनु पर्दछ।

२९ **खर्चमा आन्तरिक आयको प्रतिशतः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले गाउँपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
३१३९२२१७९.९	३९६९७५९८.९९	१२.६५

उपर्युक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा १२.६५ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैले गाउँपालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

३० **व्यवसाय करः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ५८ मा गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष गाउँपालिकाले व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण शुल्क वापत कुनै कर सङ्कलन गरेको छैन । गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरूको अभिलेख अध्यावधिक गरेको छैन। तसर्थ गाउँपालिकाले क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ ।

३१ **घर जग्गा बहाल करः**

बागमती प्रदेशको प्रदेश आर्थिक ऐन २०७५ को दफा ५ अनुसार गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै पनि व्यक्ति वा संस्था वा निकायले घर पसल ग्यारेज गोदाम टहरा सेड कारखाना जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक रूपमा बहालमा दिएमा बहाल लागेको रकममा घर जग्गा बहाल कर लगाइने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष गाउँपालिकाले घर जग्गा वहाल कर शुल्क वापत रू ४०८३०/- कर संकलन गरेको छ । गाउँपालिकाले उक्त बहाल कर को क्षेत्रगत लगत नराखेकाले कुन क्षेत्रबाट कति बहाल कर उठ्छ भन्ने कुराको एकिन गर्न सकिएन ।अत नियमानुसार अभिलेख राखी कर उठाउने प्रकृयालाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

३२ **विज्ञापनकरः**

बागमती प्रदेशको प्रदेश आर्थिक ऐन २०७६ को दफा ५ मा प्रदेश भित्र राखिने होडिङ बोर्ड साईनबोर्ड व्यानर ट्राई भिजन बोर्ड ग्लोबोर्ड स्टल डिजिटलबोर्ड धातुको फ्रेम वा कुनै स्थानमा लागाउने लेख्ने वा विद्युतीय तरंगको प्रयोग गरी गरिएको प्रचारको लागी राखिने बस्तु वा सामाग्रीमा गरिने विज्ञापनमा कर लागाइ असूल गरीने उल्लेख छ । गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका यस्ता किसिमका विज्ञापनको अभिलेख राख्ने गरेको छैन।जसबाट गाउँपालिकाले कर संकलन गर्ने यथार्थ आधार मान्न सक्ने अवस्था नै छैन।तसर्थः गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण विज्ञापनको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायरा भित्र ल्याउनु पर्ने देखिन्छ।

३३ **दहत्तर बहत्तर शुल्कः**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६२ (क) मा नगरपालिकाले आफ्नोक्षेत्रभित्रको वातावरणीय मूल्यांकन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा ढुंगा गिटी बालुवा विक्री गर्न सक्ने व्यवस्था छ ।पालिकाले यस वर्ष ठेक्काबाट र अमानतबाट रु ४६४७३२२६.०० दहत्तरबहत्तर शुल्क संकल गरेकोमा सो सम्बन्धी देखिएका व्यहोरा देहाय बमोजिम रहेका छन्

३३.१ गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका तीन खोलाबाट ढुंगा गिटी बालुवा उत्खनन् गर्नको लागि IEE प्रतिवेदन तयार गरेको छ । उक्त IEE प्रतिवेदन अनुसार गाउँपालिकाले वार्षिक २८४०३३५०.९१ घन मिटर र दैनिक २९३.१९ (२७० दिन उत्खनन् गर्न सकिने आधारमा) घन मिटर नदिजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्न सकिने देखिन्छ । गाउँपालिकाले ठेक्का व्यवस्थापन गर्दा सुचनाको म्याद, ठेक्का व्यवस्थापन एवं सम्झौताको म्याद लगायतको १०५ दिन दिन घटाएर १६५ दिनको ४८३७६.३५ घन मिटरको मात्र ठेक्का व्यवस्थापन

गरेको छ । यसरी गर्दा वार्षिक उत्खनन् गर्न सकिने परिमाण भन्दा ३०७८६.२५ घनमिटर कम परिमाणको न्युनतम मूल्य कायम गरी ठेक्का व्यवस्थापन गरेको देखिन्छ ।गाउँपालिकाले २०८०।७।२६ मा सुचना प्रकाशन गरी २०८०।१०।२३ मा खोम कन्स्ट्रक्शनसंग उत्खनन् एवं संकलन २०८१ जेष्ठ मसान्त सम्म हुने तर सम्झौता अवधि २०८१ आषाढ मसान्त सम्मको हुने गरी सम्झौता गरेकोमा सम्झौता अनुसार उत्खनन् गर्न सकिने अवधि १२९ दिन मात्र देखिन्छ । जसले गर्दा दैनिक IEE प्रतिवेदनमा तोकिएको भन्दा बढी परिमाण उत्खनन् हुने देखिन्छ ।यसरी दैनिक उत्खनन् गर्न सकिने हिसाब गरी ठेक्का आवह्वान गरेकोमा दैनिक के कति संकलन भयो सो को अभिलेख नभएको र गाउँपालिकाले पनि सो को अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश नगरकोले सम्झौता भन्दा बढी परिमाणमा उत्खनन् भएको हुन सक्छ । यसमा गाउँपालिकाले ध्यान पुर्‍याउनु पर्दछ ।

३३.२ यसरी दैनिक २९३.१९ घनमिटर मात्र निकाल्न मिल्ने गरी न्युनतम मूल्य कायम गरी ठेक्का व्यवस्थापन गरेकोमा सम्झौतामा दैनिक उठाउन सकिने परिमाण खुलाएर सम्झौता गरेको छैन र दैनिक तोकिएको भन्दा बढी परिमाण उत्खनन् गरे नगरेको सम्बन्धमा गाउँपालिकाले अनुगमन समेत गरेको पाइएन । सम्झौता अनुसार व्यवसायीले रसिद छापेर गाउँपालिकाबाट प्रमाणित गरी लैजाने र सो अनुसार दहत्तर बहत्तर को संकलन गर्ने उल्लेख भएकोमा उक्त कन्स्ट्रक्शनले १२९०१ देखि १३९५० सम्मका रसिद प्रमाणित गराएर लगेकोमा उक्त रसिद र सो बाट संकलन गरेको परिमाणको विवरण कार्यालयमा पठाएको देखिदैन । कार्यालयबाट प्रमाणित गराई लगिएका रसिदबाट के कति परिमाणमा राजस्व संकलन भएको हो, तोकिएको परिमाण भन्दा बढी उत्खनन् एवं सकंलन गरे नगरको सम्बन्धमा एकिन हुन सकेन। गाउँपालिकाले यस सम्बन्धमा यकिन गरी तोकिएको परिमाण भन्दा बढी उठाएको भएमा नियमानुसार जरीवाना सहित रकम दाखिला गर्न लगाउनु पर्दछ ।

३३.३ गाउँपालिका र खोम कन्स्ट्रक्शन बीच रू ३६७६७२२२.०० को सम्झौता भएकोमा भएको सम्झौतामा अनुसार शुल्क बुझाउनु पर्ने शुल्क तालिकामा सम्झौता गर्दा १० प्रतिशत २०८०।११।१० सम्म ३० प्रतिशत, मिति २०८१।१२।२० सम्म कबोल अंकको ४० प्रतिशत र २०८१।१।३० सम्म बाँकी २० प्रतिशत बुझाउनु पर्ने देखिएकोमा सो अनुसार बुझाएको पाइएन। उक्त कन्स्ट्रक्शनले पटक पटक गरी मिति २०८१।२।१६ सम्म रू १४७०६८८९.०० नगद बुझाएकोमा बाँकी ५० प्रतिशत रकम रू २२०६०३३३.१० कार्यालयले पटक पटक बुझाउन ताकेता गर्दा पनि नबुझाएको कारणले गर्दा २०८१।८।१८ (१७२ दिन ढिला) मा बैंक ग्यारेन्टी जफत गरी विभाज्य कोषमा आम्दानी गरेको देखिन्छ । गाउँपालिका र निर्माण व्यवसायी बीच भएको सम्झौतामा बुझाउनु पर्ने अवधि तोकिएको भएता पनि तोकिएको समयमा नबुझाएमा के कति व्याज-जरिवाना लाग्ने खुलाएको पाइएन । रकम र सरकारी बन्दोबस्त ऐन २०२० को दफा २७ मा कुनै ठेकेदारले आफुले गरेको कबुलियत बमोजिमको काम नगरेमा नेपाल सरकारले ठेकेदारबाट लिनु पर्ने बाँकी र त्यसको १० प्रतिशत सुद समेत सो ठेकेदारले राखेको डिपोजिटबाट असुल गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले सम्झौतामा अनुसार ढिला बुझाए वापत बुझाउनु पर्ने व्याजको व्यवस्था नखुलाएको कारण व्यवसायीले सम्झौतामा निर्धारित अवधि भन्दा ढीला दाखिला गरेकोमा ऐन अनुसार प्राप्त गर्न सकिने १० प्रतिशत व्याज वापतको रकम रू १०३९५५५.०० गाउँपालिकाको राजस्व कम आम्दानी भएको देखिन्छ । गाउँपालिकाले सम्झौता गर्दा ऐन कानुनमा भएको व्यवस्था अनुसारका प्रावधान राखी सम्झौता गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

३३.४ **अमानतबाट सकंलनः**- गाउँपालिकाले यस वर्ष अमानतबाट खोलामा व्यक्ति हरुले चालेर राखेको बालुवा समेत खोलाको ढुंगा गिटी लयायतबाट रू ९७०६००४.०० दहत्तर बहत्तर शुल्क असुल गरेको छ ।गाउँपालिकाले यस वर्ष अमानतबाट संकलन गर्नको लागि रसिद नं १ देखि २४५२ सम्मको रसिद प्राप्त गरेको छ । प्रयोग भएको रसिदको नमुना परीक्षण गर्दा कुनैमा १०६ क्यु फिट, कुनैमा ४२४ क्यू फिट र कुनै रसिदबाट २५० क्यू फिटको शुल्क तिरेको देखिएकोमा रसिदमा कस्तो खालको सवारी साधन हो र सो को क्षमता कति हो स्पष्ट नभएको कारण उठ्नु पर्ने शुल्क उठे नउठेको सम्बन्धमा यकिन गर्न सकिएन ।गाउँपालिकाले रसिदमा प्रयोग गरेका ढुवानी साधनको प्रकार खुलाएर सो अनुसारको शुल्क प्राप्त गरे नगरेको सम्बन्धमा यकिन हुने गरी अभिलेख व्यवस्थित गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

३४ **विपद व्यवस्थापन**

फोटो कपि विलः

(१४-२०८१-३-२२):

आर्थीक कार्यबिधि तथा बित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिम्मेवार व्यक्तीले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च लेख्न वा भुक्तानि दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रित पुगे वा नपुगेको जाच गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । T.B. Supliers Pvt. Ltd. Kathmandu ले यस वर्ष गाउँपालिकाको एच.डी.पी. पाईप खरीदको भ्याटसहित रू ४९४८८२/- को फोटो कपि विल पेश गरी भुक्तानी लिएको छ । तसर्थ सो भुक्तानी यार्थथ हो या होइन यकिन गर्न नसकिएकोले सो खर्च पुष्ट्याई गर्ने प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रू ....

प्रमाण पेश नगरेको	४,९४,८४२

३५ **गरिवसँग विश्वेश्वरः**

बाख्रा वितरण अनुदानः

गाउँपालिकाले गरिब घर परिवार पहिचान गरि कार्य विधि बनाई अनुदान वितरण गर्नुपर्दछ । गरिबसँग विश्वेश्वर कार्यक्रमबाट गरिब घर परिवारको लागि बाख्रा खरिदको लागि रू ३००००.०० वितरण गरेको देखियो। गरिब घर परिवार खुल्ने परिचय पत्र नभएको किसानलाई अनुदान दिएको र बाख्रा वितरण पश्चात प्रतिफलको अनुगमन भएको देखिदैन।अनुदान वितरण गर्दा वास्तविक गरिब परिवार पहिचान गरेर मात्र वितरण गर्नुपर्दछ।

३६ **अनुदानको अनुगमनः**

सार्वजनिक निकायबाट उपलब्ध गराईएको अनुदानको सही सदुपयोग भए नभएको एकीन गर्न अनुदान उपलब्ध गराउने निकायले समय समयमा अनुगमन गर्नुपर्दछ ।गाउँपालिकाले यस वर्ष स्वास्थ्य, कृषि ,पशु सामान खरिदमा रू ५३ लाख ४ हजार विभिन्न सहकारी संस्थालाई अनुदानमा वितरण गरेको छ ।अनुदान वितरण गर्दा अनुदानग्राही छनौटका आधारहरू के के हुन र के कसरी मूल्यांकन भई छनौट भएको हो सो खुल्ने आधार स्पष्ट देखिदैन । कतिपय अनुदान कार्यपालिकाबाट सोझै फर्मको नाम खुलाएरै अनुदान दिने निर्णय समेत गरेको पाइयो । विगतमा यस्ता कार्यक्रम रहेकोमा को को व्यक्तिलाई कति वितरण गरिएको थियो यसको कुनै विवरण अद्यावधिक छैन जसले गर्दा दोहोरो परे नपरेको यकिन हुन सकेन । यस्तै प्रकारको अनुदान प्रदेश सकरकारबाट पनि वितरण गर्ने गरेकोले दोहोरो पर्न जाने पनि देखिन्छ । गाउँपालिकाबाट बितरण भएको अनुदानको सहि सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन तथा सोबाट प्राप्त उपलव्धी मापन नगरेको र अनुदान सम्बन्धमा स्थानीय अनुदान नीति तय गरेको छैनन् । तसर्थ अनुगमनलाई प्रभावकारी वनाई संघ प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट वितरण हुने अनुदानमा दोहोरोपना नहुने गरी अनुदानग्राहीको जीबनस्तरमा सुधार आएको यकिन गरी रकमको पूर्ण सदुपयोग गराउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

३७ **सार्वजनिक परीक्षणः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, दिगो र भरपर्दो वनाउन कार्यक्रमको सामाजिक परीक्षण अन्तर्गत सार्वजनिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था बमोजिमको कार्य भएको पाइएन । तोकिए बमोजिम सार्वजनिक परीक्षण गरी गाउँपालिकाबाट हुने आर्थिक कारोबारमा जवाफदेहिता र पारदर्शिताको प्रवर्द्धन गर्नु पर्दछ।

३८ **लागत सहभागिताः**

गाउँपालिकाले आयोजना/कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने नगद सहभागिता तोकिएको अवस्थामा सहभागिता वापतको रकम सम्बन्धित स्थानीय तहको खातामा दाखिला गरी सो को भौचर प्राप्त भएपछि मात्र उपभोक्ता समितिसँग योजना सम्झौता गर्नुपर्ने गर्नुपर्दछ । गाउँपालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गर्ने योजनाहरूमा लागत सहभागिता सहितका लागत अनुमान तयार गरेको देखिएन । अतः उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ ।

३९ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका २०७६ अनुसार प्रधानमन्त्री रोजगार कार्क्रमको मूख्य उद्देश्य मुलक भित्र रोजगारका प्रयाप्त अवसर सिर्जना गरी उपलव्ध बेरोजगार जनशक्तिको लगत तयार गरी आर्थिक विकासमा योगदान पुर्‍याउने सुनिश्चितता गरी

सामाजिक सुरक्षाको ब्यवस्था गर्नु रहेको छ ।स्थानीय तहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरूको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतहभित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ ।कार्यविधि अनुसार बेरोजगार युवाको लगत तयार गरी उनिहरूलाई रोजगारको अवसर प्रदान गरी उनीहरूको आर्थिक विकासमा सहयोग पुर्‍याउने योजना संचालन गर्नुपर्नेमा सो अनुसार संचालन भएको देखिदैन।तसर्थः कार्यक्रमको मुल मर्म अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गरी आर्थिक विकासमा योगदान पुग्ने गरी गर्नु पर्दछ । स्थानीयतहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रत्याभूत गराउन एवं सामूदायिक पूर्वाधारहरूको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेकोछ । कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीयतह भित्रका वडाहरूमा गोरेटो बाटो निर्माण खानेपानी मर्मत नाली सरसफाई मोटर बाटो मन्दिर निर्माण कार्य लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरी ९ वडामा यस वर्ष ७९ जना लाई रोजगारी उपलव्ध गराई रू ५०१७१२०/- खर्च गरेको छ । लक्षित वर्ग लाई औषत दिन १०० दिन सम्म रोजगारी उपलब्ध गराई श्रमिक ज्याला र कार्यक्रम खर्च समेत खर्च लेखेका छन् । उक्त खर्च वाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भएता पनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सृर्जना भएको देखिंदैन । साथै सो को अनुगमन प्रतिवेदन समेत राखेको देखिएन ।

४० **विशेष अनुदान अनुगमन**

विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५ को बुदा नं ११ मा अनुगमन तथा प्रतिवेदन शर्षकमा विशेष अनुदानबाट सञ्चालन हुने आयोजना/ कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी रूपमा लक्षित प्रतिफल हुने गरि सञ्चालन भए नभएको सम्बन्धमा सम्बन्धीत स्थानीय तहले नियमित रूपमा अनुगमन गर्नु पर्नेछ । गाउँपालिका कृषिमा खरिया पाटो सुधार तथा खाद्य सुरक्षा अन्तर्गत १५ कार्यक्रममा रू ७० लाख र स्वास्थ्य तर्फ चेपाङ स्वास्थ्य सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत सुनौलो हजार दिन लक्षित पोषण एवम मातृ तथा बाल मृत्यु न्युनीकरण अन्तर्गत १३ वटा कार्यक्रममा ८० लाख बजेट विनियोजन गरेकोमा कृषिमा ५३ लाख ४ हजार र स्वास्थ्यमा ७९ लाख ९१ हजार खर्च भएको देखिन्छ ।गाउँपालिकाले यस्तो अनुदानको नियमित अनुगमन तथा चौमासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरि अनुदानको उपयोगको सुनिश्चितता प्रदान गर्नुपर्दछ ।

४१ **लागत सहभागिता** (२५३-२०८१-३-२१):

प्रधानमन्त्री आधुनिकिकरण परियोजना कार्यक्रम म्यानुअल, २०७७ को परिच्छेद ७ मा उपलब्ध हुने सेवा मा अनुदानको सिमामा साना सिचाई पूर्वाधार कार्यक्रममा ८५ प्रतिशत सम्म अनुदान दिन सक्ने व्यवस्था रहेको छ । गाउँपालिकाले बाङ्दीराङ साना सिचाई योजना कृषक समुहलाई ८५ प्रतिशत लागत साझेदारीमा सिचाई सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण र सिचाई सामाग्रि समेत हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा सिचाई सामाग्री रू ३९४६३२/- को खरिद गरि लागत सहभागिता विना १०० प्रतिशत खरिद गरि हस्तान्तरण गरेको देखिन्छ । यसरी तोकिएको लागत सहभागिता १५ प्रतिशत रकम रू ५९१९४।- सम्बन्धीत कृषि समुहबाट असुल गर्नुपर्ने रु..

असुल गर्नुपर्ने	५९,१९४

४२ **शिक्षक दरबन्दी अवस्था**

स्थानीय तह अन्तर्गत रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा दरबन्दी अनुसार शिक्षकको पदपूर्ति भई नियमित पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ । यस स्थानीय तह अन्तर्गत विभिन्न तहका सामुदायिक विद्यालयहरूको शिक्षक दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था एवं विद्यार्थीको संख्या निम्नानुसार रहेको छ ।

विद्यालय संख्या	स्वीकृतदरबन्दी	पदपूर्ति	पदपूर्तिमध्ये करार	रिक्त	विद्यार्थी संख्या
५२	१६८	१६५	८३	३	६२९७

गाउँपालिकाले दिएको विवरण अनुसार गाउँपालिका अन्तर्गत ५२ विद्यालयमा १६८ दरबन्दि रहेकोमा १६५ पदपूर्ति रहेको र पदपूर्ति मध्ये ८३ जना करार ३ जना शिक्षक रिक्त रहेको देखिन्छ । ५२ विद्यालयमा जम्मा विद्यार्थी संख्या ६२९७ छन जम्मा विद्यालय अनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपात १:३८ रहेको देखिन्छ । विद्यार्थी संख्याको तुलनामा शिक्षक बढी भएको विद्यालयबाट कम विद्यार्थी भएको विद्यालयमा शिक्षकको दरबन्दी मिलान एवं न्युन विद्यार्थी भएको विद्यालयहरू सम्भाव्यताको आधारमा समायोजन गर्नुपर्दछ ।

४३ **लागत र प्रतिफल**

आ.व २०८०।८१ मा राक्सिराङ गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित ५२ सामुदायिक विद्यालयमा संघ प्रदेश र स्थानीय तहको आफ्नै स्रोतबाट गरि जम्मा खर्च रू १४६३८०८७८।- रहेको देखिन्छ र ५२ विद्यालयमा जम्मा विद्यार्थी ६२९७ देखिन्छन । प्रति विद्यार्थी लागत अनुमान हेर्दा रू २३२४७।- देखिन्छ । यस गाउँपालिका अन्तर्गतका ५ वटा मा.वि. विद्यालय मध्येबाट यस वर्ष SEE परिक्षामा २३१ विद्यार्थी सहभागी भएकोमा जम्मा २३ जना विद्यार्थी अर्थात करिब १० प्रतिशत मात्र उर्तिण भएका छन र १ विद्यालयको पास प्रतिशत सुन्य देखिन्छ । सरकारको लगानी बढ्दै जादा किन शिक्षाको गुणस्तर तथा प्रतिफल सुधार हुन सकेको छैन यस बिषयमा गाउँपालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।

४४ सेनिटरी प्याड व्यवस्थापन

सेनिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७६ अनुसार प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयका छात्रालाई तोकिएको न्युनतम मापदण्ड अनुसार खरिद गरी निशुल्क सेनिटरी प्याड उपलब्ध गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । साथै कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०/८१ अनुसार स्थानीय तहले सामुदायिक विद्यालयको कक्षा ६-१२ सम्म अध्ययनरत छात्रालाई १० महिना लागि एउटा महिनावारी चक्रमा बढीमा १६ वटा निशुल्क प्याड उपलब्ध गराउन सक्ने व्यवस्था छ । जसका व्यहोरा तल उल्लेख रहेका छन्:-

• यस वर्ष स्यानीटरी प्याड खरिद शिर्षकमा रू १२०८०००/- बजेट विनियोजन भएकोमा गाउँपालिकाले यो वर्ष सेनिटरी प्याड खरिद गेको देखिएन ।गाउँपालिका अन्तर्गत ६ देखि १२ सम्म चलेको ७ वटा विद्यालय मा छात्रा संख्या २७४० रहेको देखिन्छ जसमा कार्यान्वयन पुस्तिका बमोजिम कम्तिमा ५४८०० प्याकेट वार्षिक रूपमा आवश्यक देखिन्छ ।गाउँपालिकाले विद्यालयबाट माग नआएको विद्यालयको स्टोरमै रहेको जनाएतापनि विद्यालयमा के कति भण्डार थियो र छात्राहरूले आवश्यक मात्रामा पाए नपाएको यकिन गर्न सकिएन,

• गाउँपालिकाले स्वास्थ्य सँग संवेदनशिल बिषय समयमै आवश्यकताको पहिचान गरि आवश्यक मात्रामा खरिद गर्नुपर्दछ र

• कार्यविधिको बुदा नं १५ मा स्थानीय तहले सामुदायीक विद्यालयका छात्राहरूलाई आवश्यक पर्ने सेनिटरी प्याड समयमै वितरण भए नभएको प्रयोग भएका सामाग्रीको वातावरणमा प्रतिकुल असर नपर्ने गरी विसर्जन भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन गर्नुपर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले सो सम्बन्धमा अनुगमन गरेको देखिएन त्यसैले गाउँपालिकाले अनुगमन गरि गुणस्तरयुक्त सेनिटरी प्याड प्रयोगको सुनिश्चितता गर्नुपर्दछ ।

४५ थप शिक्षक

शिक्षा विभाग शिक्षा तथा मानव विकास केन्द्र सानोठिमी भक्तपुरबाट प्रकाशित कार्यक्रम कार्यन्वयन पुस्तिका २०८०।८१ मा गरिएको व्यवस्था अनुसार शिक्षक दरबन्दी अनुपात हिमाली भेगमा १:४०, पहाडि भेगमा १:४५, र तराई भेगमा १:५० रहने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाको सामुदायिक विद्यालयमा बढी विद्यार्थी भएको विद्यालयमा आन्तरिक स्रोतबाट खर्च व्यहोर्ने गरी देहाय बमोजिमका ८ विद्यालयमा शिक्षण सहयोग अनुदान अन्तर्गत नि.मा.वि. शिक्षकलाई २५ हजार र प्रा.वि शिक्षकलाई २० हजार मासिक रूपमा तलब दिने गरी शिक्षक नियुक्त गरी वार्षिक रू २९०४२६९।- खर्च लेखेको देखिन्छ ।

क्र.सं.	विद्यालयकोनाम	थप शिक्षक	कार्यरत शिक्षक दरबन्दी	विद्यार्थी संङ्ख्या	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
१	श्री प्रजा जागृति मा.वि	१	९	३०५	१:३४
२	श्री बाल जागृति प्रा.वि	१	३	३३	१:११
३	श्री नवजीवन प्रा.वि	१	२	२०	१:१०
४	श्री देवीथान प्रा.वि	१	२	९८	१:४९
५	श्री जनजागृति प्रा.वि बिकुटार	१	२	५९	१:३०
६	श्री जनजागृति प्रा.वि बरेटार	१	१	१८	१:१८
७	श्री आधारभुत विद्यालय देविटार	१	३	८८	१:३०
८	श्री प्रजा प्रगति आ.वि कुडुले	१	४	२१०	१:५३

कार्यक्रम कार्यन्वयन पुस्तिका अनुसार पहाडि भेगमा १ शिक्षक बराबर ४५ जना विद्यार्थी रहने अवस्थामा माथि उल्लेखित विवरण अनुसार ८ विद्यालय मध्ये २ विद्यालयमा मात्र ४५ भन्दा बढि विद्यार्थी र एक विद्यालयमा शुन्य दरबन्दी देखिन्छ । त्यसैले गाउँपालिकाले शिक्षक नियुक्ति गर्नैपर्ने विद्यालयमा शिक्षक नियुक्त गर्ने र विद्यार्थी शिक्षक अनुपात तोकेको भन्दा पनि न्युन भएको अवस्थामा शिक्षकको दरबन्दी मिलान एवं न्युन विद्यार्थी भएको विद्यालयहरू सम्भाव्यताको आधारमा समायोजन गरी आवश्यकता बमोजिम शिक्षक नियुक्ती गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

४६ **निशुल्क पाठ्यपुस्तकमा अनुदान** (१९७/१३८-२०८१-३-६):

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **३४,१४६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **३,८०९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **३,७४२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **२,९८१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **२५,४१३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **५,३४५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **१५,६१६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

४७ **औषधी खरिद** (१९१-२०८१-३-४):

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा २५ लाखसम्मको औषधिजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने र रू २५ लाख भन्दा माथि ठेक्का प्रक्रिया मार्फत खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले यस वर्ष औषधी खरिद ठेक्का मार्फत रू ८८५५१३।- कोटेशन मार्फत रू ९९९३५७।- गरी जम्मा रू १८८४८७०।- को औषधी खरिद गरेको देखिन्छ यस सम्बन्धी देखिएको व्यहोराहरू निम्नानुसार छनः-

• गाउँपालिकाले २०८०।०७।२१ मा ७१ आईटम औषधी खरिद ठेक्कामार्फत गर्न रू १७८७०००/- लागत अनुमान तयार गरेकोमा करिब ५५ प्रतिशत कममा रू ८८५५१३/- मा ठेक्का परेको देखिन्छ । पुन: २०८१।०१।०२ मा रू ९९९३५७।- को औषधी लागत अनुमान तयार नगरि कोटेशन मार्फत ३ वटा सप्लायर्स सँग दररेट माग गरि जुन कम हुन्छ त्यो सप्लायर्स सँग खरिद गरेको देखिन्छ । गाउँपालिकाले सुरूमा ठेक्का लगाई औषधी खरिद गरेकोमा सोहि ठेकदार सँग तोकिएको दरमा औषधी माग गर्नुपर्नेमा यसरी ठेक्का लगाई सकेपछि पु:न लागत अनुमान नै नगरि सोझै औषधी खरिद गर्नु नियमसम्मत नदेखिको रू ....

• आपूर्ती हुने औषधि डव्लु.एच.ओ. सटिफाइड हुनुपर्ने औषधिको उत्पादन मिति, ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधि बिक्रीको लागि होइन खुलाएको प्रमाण समावेश नभएको,

• भएका औषधी एंवम सर्जिकल समान स्टोर दाखिला हुनुअघि स्पेशीफिकेशन अनुसार भए/नभएको नखुलाएको कारण औषधिको गुणस्तर र म्याद सम्बन्धमा यकिन गर्न सकिएन,

• औषधिको जिन्सी कितावमा आम्दानी बाँध्दा खरिद गरेको र जिल्लाबाट हस्तान्तरण भई आएको खुल्ने गरी व्यवस्थित रुपमा आम्दानी

बाँध्ने नगरेको,

तसर्थ औषधिको खरिद, आपूर्ती, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकीएको गुणस्तर अनुसारकै औषधि प्राप्त भएको नभएको एकीन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधिको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बांकी रहेको औषधिहरू जिम्मेवारी जिन्सी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

अनियमित भएको	९,९९,३५७

४८ **विद्यालयको अनुगमन**

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०/८१ अनुसार विद्यालयलाई उपलब्ध गराउने सम्पूर्ण अनुदानको सोहि प्रयोजनको सुनिश्चितताको लागि स्थानीय तहले अनुगमन गर्नुपर्ने उल्लेख छ । यस राक्सीराङ्ग गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित ५१ सामुदायिक विद्यालय संघ प्रदेश र स्थानीय तहको आफ्नै स्रोतबाट गरि जम्मा खर्च रू १४६३८०८७८।- रहेको देखिन्छ ।जसमा शिक्षाका महत्वपूर्ण विषयहरू जस्तै तोकेअनुसारको गुणस्तरयुक्त दिवा खाजा खुवाए नखुआएको, निशुल्क पाठ्यपुस्तक समयमा पाए नपाएको, स्यानिटरी प्याड प्राप्तीको अवस्था, विद्यालय सञ्चालन विभिन्न किसिमका अनुदानको प्रयोग र नियमित पठनपाठन अवस्थाको बारेमा स्थानीय तहले अनुगमन गरेको पाईएन । गाउँपालिकाले अनुगमन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाई शिक्षाको गुणस्तरमा थप सुधार गर्नुपर्ने कुरामा जोड दिनुपर्दछ ।

४९ **OJT व्यवस्थापन खर्च** (१२३-२०८०-१२-८):

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को ३९(५) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने बिल, भरपाई प्रमाण तथा कागजात संलग्न हुनुपर्ने उल्लेख छ । शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०/८१ अनुसार केन्द्रबाट प्राविधिक धार सञ्चालन अनुदान प्रति व्यक्ति रू १५०००/- दरले दिने व्यवस्था छ ।अनुदान प्राप्त रकम विद्यालयले प्राथमिकताका आधारमा कार्यान्वयन पुस्तिकाले तोकेबमोजिम ल्याब असिस्टेन्टका लागि पारिश्रमिक, OJT गर्नेलाई निर्वाह खर्च र पाठ्यपुस्तक लगायतका सिकाई सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने जस्ता विषयमा खर्च गर्न सक्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले श्री सूर्योदय मा.वि लाई OJT गर्ने ५६ विद्यार्थीलाई रू १५०००/- को दरले रू ८४००००।- भुक्तानी भएको छ । उक्त कार्यक्रमको खर्चको प्रयोजन र खर्चलाई पुष्टि गर्ने आवश्यक बिल भरपाई र प्रमाण पेश नभएकोले कार्यसम्पन्न प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रू......

प्रमाण पेश नगरेको	८,४०,०००

५० **गत वर्षको भुक्तानीः**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **२,२२६,१००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

५१ **लागत अनुमान बढीः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १० मा निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा नर्म्स भए त्यस्तो नर्म्स वमोजिम स्वीकृत जिल्ला दररेटको आधारमा दर विश्लेषण गर्नुपर्ने र सोहि अनुरुप भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले संघीय समपुरक कार्यक्रम अन्तर्गत चैनपुर बाघमारा मैनटार सुनरीसैरा सानो भावर नेवार पानी सडक निर्माणको लागत अनुमान तयार गर्दा सडक विभागको स्विकृत नर्म्स अनुसार फर्म वर्कको लागत अनुमान तयार गर्दा १ घनमिटर कन्क्रिट वर्कको लागि आवश्यक श्रमिक र सामग्रीको ज्यालाको ४ प्रतिशत रहने गरी नर्म्स स्वीकृत गरेकोमा गाउँपालिकाले सो अनुसार ४ प्रतिशत नराखी फर्म वर्कको छुट्टै दर विश्लेषण गरेको देखिन्छ । यसरी दर विश्लेषण गर्दा फर्म वर्कको दर हुनुपर्ने भन्दा बढी हुने देखिन्छ । साथै गाउँपालिकाले सडक निर्माणको लागि आवश्यक फर्म वर्कको लागत अनुमान तयार गर्दा सडक विभागबाट स्विकृत नर्म्श अनुसार प्रति स्वकायर मिटरको रू ८११.०९ हुनेमा सिंचाई विभागको स्विकृत नर्म्स प्रयोग गरेको कारण प्रति स्कायर मिटर रू ११००.०० का दरले लागत अनुमान तयार

गरेको कारण वि.ओ.क्यू अनुसार १२७५.२८ वर्ग मिटरको लागि रू ३६८४४१.१४ बढीको लागत अनुमान स्विकृत भएको देखिन्छ । कार्यालयले लागत अनुमान तयार गर्दा जुन काम हो सो कामसँग सम्बन्धित नर्म्स प्रयोग गरी लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

५२ **म्याद थपः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२० मा ऐनको दफा ५६ बमोजिमको अवस्था परी खरिद सम्झौता बमोजिमको काम त्यस्तो सम्झौताको अवधिभित्र पूरा गर्न नसकिने भएमा सम्बन्धित निर्माण व्यवासयीले कारण खुलाई खरिद सम्झौताको म्याद सकिनु भन्दा २१ दिन अगावै सम्सोधित कार्यतालिका सहित आवश्यक प्रमाण कागजात सम्लग्न गरी सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा अवधि थपको लागि निवदेन दिनुपर्ने अधिकार प्राप्त अधिकारीले सो समबन्धमा आवश्क जाँचबुझ गर्ने वा गराउने तोकिएका शर्त पुरा भएकोमा वोलपत्र स्विकृत गर्ने अधिकारीले अवधि र कारण खुलाई भ्याद थप गर्न सक्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाका म्याद थप भएका अधिकांश ठेक्कामा म्याद थप गर्नु परेको कारण नखुलाई सिधै कार्यापालिकाबाट एकमुष्ट म्याद थप भएको देखिन्छ जसले गर्दा उक्त ठेक्काको म्याद थप गर्नुपर्ने हो वा नपर्ने हो कसको कारणले म्याद थप गर्नुपर्ने भएको स्पष्ट खुलेको छैन ।

उदाहरणको लागि गाउँपालिकाको प्रशासकिय भवन निर्माणको लागि २०८०।३।१४ मा सम्पन्न गर्ने गरी २०७८।३।१४ मा जयमाता इन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्शन प्रा.ली. संग रू ६४२१२८२५.०९ मा सम्झौता गरेको देखिन्छ । उक्त निर्माण कार्यको म्याद कार्यपालिकाको मिति २०८१।१।३१ को निर्णयबाट तेस्रोपटक मिति २०८२।३।१५ सम्म शुरू अवधिको १०० प्रतिशत थप गरेको देखिन्छ । उक्त म्याद थपको लागि निर्माण व्यवसायीले तेस्रो पटक म्याद थप गर्दा समेत समयमा साइट उपलव्ध हुन नसकेको, साइटको युटिलिटीको रिलोकेशन गर्नु परेको र स्थानीय तहको निर्वाचन लगायतका कारण देखाइ निवेदन दिएको देखिन्छ जुन कारणहरू पहिलो म्याद थपको निवेदनमा समेत उल्लेख भएको देखिन्छ जसले गर्दा म्याद थप गर्नु पर्ने कारण उचित थियो थिएन भन्ने यकिन हुन सकिदैन । गाउँपालिकाले यस्ता कारण सम्बन्धमा जाँचवुझ गरेर म्याद थप गर्नु पर्नेमा सोझै कार्यपालिकाको निर्णयबाट एकै पटक १ वर्षको म्याद थप भएको देखिन्छ । गाउँपालिकाले आगामि दिनमा म्याद थप गर्द म्याद थप गर्नुपर्ने कारण खुलाएर आयोजना अनुसारको अवस्था विश्लेषण गरेर नियमावलीको प्रक्रिया बमोजिम म्याद थप गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

५३ **लागत सहभागिताः**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **७,३३७,८३१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

५४ **निर्माण कार्यमा ढिलाईः**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५२ बमोजिम सार्वजनिक खरिद सम्झौतामा उल्लेखित अवधि भित्र कार्य सम्पन्न गर्नु पर्दछ । चैनपुर देविटार पाङ्थली सडक निर्माण कार्यको लागि मिति २०७९।९।२५ मा सम्पन्न गर्ने गरी शिखर इन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्शन कम्पनी प्रा.ली. संग मिति २०७८।९।२६ मा रू १६९४०४२६.६२ को सम्झौता गरेको छ । उक्त निर्माण कार्यको दोश्रो बिलसम्म रू .७५७६३३४.८९ को कार्यसम्पन्न भएको देखिन्छ । योजनाको म्याद दोश्रो पटक मिति २०८१।३।१५ सम्म थप भएको देखिन्छ । निर्माण कार्यको शुरू सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति १२ महिना भएकोमा थप १९ महिना योजनाको म्याद थप गर्दा समेत कामको वित्तीय प्रगति करिब ४५ प्रतिशत मात्र भएको देखिन्छ । उक्त निर्माण कार्यको निर्माण स्थलमा देखिएका विभिन्न परिस्थितीको कारण निर्माण कार्यमा गतिरोध देखिएकोले सो को अध्ययन गरी निकास दिनको लागि गाउँपालिकाबाट मिति २०८१।४।३० मा समित समेत गठन भएको अवस्था छ । गाउँपालिकाले यस सम्बन्धमा आवश्यक छानविन गरी सम्झौता तथा खरिद ऐन नियमावलीको अधिनमा रहि समयमा कार्यसम्पन्न गर्न लगाउने वा ठेक्का तोड्ने प्रक्रियामा जाने हो सो को उचित निर्णय गरी ठेक्का फरफारक गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

५५ **गाउँपालिकाको योगदानः**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-४** को निर्णयले रू **४४७,२२८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

५६ **विमा नगरेकोः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ११२ मा २० लाख भन्दा बढी मूल्यको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यवसायीले निर्माण सामाग्री प्रयोग गरिने मेसिन औजार वा प्लान्ट लगायत निर्माण कार्यको पूर्ण प्रतिस्थापन खर्च लगायत उपनियम २ मा लेखिएदेखि वाहेक सम्पूण जोखिम वहन गर्ने गरी वीमा गराउनु पर्ने तथा वीमा गराएर मात्र निर्माण कार्य गराउनु पर्ने व्यवस्था छ ।गाउँपालिकाले सम्झौता रकम रू ४७६७५६८.९८ भएको भिमवुङ्ग पर्यटन प्रवर्द्धन खानेपानी व्यवस्थापन योजनामा वि.ओ.क्यु. मा विमा सम्बन्धी प्रावधान राखेको भएतापनि नियमको व्यवस्था अनुसार विमा गरेको देखिएन । गाउँपालिकाले नियमावलीको पालना गर्नुपर्दछ ।

५७ **रितपुर्वको कर विजकः**

मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १४ बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका फर्मसँग तोकीएको ढाँचाको कर वीजक लिई खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०६५।७।१० को परिपत्र अनुसार मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको करदाताले हरेक वर्ष बीजकको क्रम संख्या १ बाट सुरू गर्नुपर्ने र कर बीजकमा हातले नम्बर राख्न नहुने र केरमेट गर्न नहुने उल्लेख छ । चैनपुर देविटार पाङ्थली सडक निर्माण कार्यको पुडासैनी निर्माण सेवालाई अन्तिम विल वापत रू ७६९९२१.९९ भुक्तानी गर्दा विजक नं (विजक नं १ र १५ मिति २०८१।३।१७) दोहोरो परेको र केरमेट गरेको देखिएकोले उक्त बिलमा भुक्तानी भएको रू ८८५७५.०० मुल्य अभिबृद्धि कर रकम सम्बन्धित आन्तरकि राजस्व खातामा दाखिला भएको कर समायोजन प्रमाण पेश हुनुपर्ने रू...

प्रमाण पेश नगरेको	८८,५७५

५८ **सोलार सेट जडानः**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को ३९(५) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने बिल, भरपाई प्रमाण तथा कागजात संलग्न हुनुपर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले निम्नानुसार रू ५६२९६९.०० मुल्यका थान सोलार सेट खरिद गरेकोमा उक्त सोलार सेट जडान भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन प्रतिवेदन एवं वडाको सिफारिश पेश भएको देखिएन । गाउँपालिकाले खरिद भएका उक्त सेटहरु जडान भएको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रू...

गोश्वरा भौचर नं र मिति	खरिद सोलार सेट सख्या	रकम
२- २०८०।८।१२	३२ सेट	४७३५९०/-
१९- २०८१।२।१२	५ सेट	८९७३९/-
		५६२९६९/-

प्रमाण पेश नगरेको	५,६२,९६९

५९ **सुरक्षित नागरिक आवासः**

सुरक्षित नागरिक आवास कार्यान्वयन कार्यविधी, २०७५ को दफ ६ मा कुनै पनि व्यक्तिले किस्ता बमोजिमको गर्नुपर्ने कार्य प्रगति अनुदान उपलब्ध गराइएको मितिले तीन महिना भित्र नगरेमा लाभग्राहिबाट अनुदान रकम स्थानीय तहले असुल उपर गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। गाउँपालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आ.व. २०७७।७८ मा रू ५००००.०० पाउने गरी स्विकृत १६६ लाभग्राही मध्ये १४२ सँग सम्झौता भएकोमा प्रथम किस्ता भुक्तानी भएका २४ जना लाभग्राहीले पहिलो किस्ता लगेका दोश्रो किस्ता बापत प्रति लाभग्राही रू २७०००.०० का दरले लिन बाँकी देखिन्छ भने २०७९।८० मा रू ७५०००.०० पाउने गरी स्विकृत ११५ लाभग्राहि मध्ये ११५ सँग सम्झौता भएकोमा ७ लाभग्राहिले दोश्रो किस्ता वापत रू ३००००.०० का दरले लिन बाँकी देखिन्छ । यसरी कार्यविधी अनुसार ३ महिना भित्र कार्यप्रगति पेश नगरेका लाभग्राहिको सम्बन्धमा गाउँपालिकाले यकिन गरेर कार्यविधि अनुरूप काम नभएको अवस्थामा पहिलो किस्ता वापत भुक्तानी भएको रकम सम्बन्धितबाट असुल उपर गराउनु पर्दछ ।

६० **निर्माण कार्यको परिमाण निर्धारणः-**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, ६४ को नियम ९ मा निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा नियम ५(क) बमोजिमको निर्माण कार्यको नक्सा, डिजाइन, बस्तुगत प्रविधिक तथा गुणस्तरजन्य विशेषताहरूको विवरणलाई समेत आधार लिनुपर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम अनुसार बाटोहरूको ट्र्याक खोल्ने काम उपभोक्ता समिति मार्फत गरेकोमा ती कार्यहरूको लागत अनुमान तयार गर्दा माटोको स्तरलाई तीन तह (सामान्य माटो, साधारण चट्टान र कडा चट्टान) मा विभाजन गरी कुनै परीक्षण तथा डिजिटल नक्साको आधार विना अन्दाजको भरमा परिमाण निर्धारण गरेको पाइयो । २० देखि ७० प्रतिशत सम्म साधारण चटान र कडा चट्टानको परिमाण रहेको देखिएको छ । तह अनुसार निर्धारण गरिने कटिङ्गको परिमाणलाई विश्वसनीय बनाउन र लागत अनुमानलाई यथार्थपरक र बस्तुनिष्ठ बनाई खर्चमा मितव्ययीता ल्याउन निश्चित आधार तथा मापदण्डको अवलम्बन गर्नुपर्दछ ।केही उदाहरणहरू निम्नानुसार छन्ः-

योजना	सामान्य माटो		साधारण चट्टान		कडा चट्टान		कूल परिमाणमा समान्य माटो प्रतिशत
	परिमाण घ. मि.	दर	परिमाण घ. मि	दर	परिमाण घ. मि	दर	
राम्चे इन्दुक सडक	१६०७२	६४.९७	७०६८	१९४.९२		१२४१.१०	६९.४५
राजाराङकोटेवाङ सडक	३०३९	६४.९७	१४१५	१९४.९२			६८.३६
केराबारी कुइती सडक	३६४५	६४.९७	२१८७	१९४.९२	१७९२	१२४१.१०	४७.८०
कुलमती गणेघारी सडक	४६५२	६४.९७	११५२	१९४.९२			८०.१५
तौलाङ बुरुङ्दी	१७६१	६४.९७	७४४	१९४.९२	७४४	१२४१.१०	५४.२०
लुथरी सडक	३३०८	६४.९७	११४६	१९४.९२			७४.२७
कर्दा -पाङपुङ धनवास सडक	१६२१८	६४.९७	६१९८	१९४.९२			७२.३५
तर्सीकोट रातो पहरा सडक	२३१	६४.९७	१९३	१९४.९२	२७७	१२४१.१०	३२.९५
दुङ्गु गर्खा सडक	३१९	६४.९७	४६५	१९४.९२	१९४०	१२४१.१०	१०.९८
लालपुर फूलवारी दुङ्गु	११३२०	६४.९७	२६८०	१९४.९२	३९८	१२४१.१०	८२.७८
खर्क खण्डेटार झोपु सडक	७४५	६४.९७	७७१	१९४.९२	९१६	१२४१.१०	३०.७४
कराम्चे गोम्बाडाँडा वोशेडाँडा सडक	२६६९	६४.९७	१३३५	१९४.९२			६५.९०
रतुवा गर्खा सडक	९७१	६४.९७	७३२	१९४.९२	२७७४		२१.८३

६१ **अवण्डा बजेटः-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा बजेट तथा कार्यक्रम प्राथमिकीकरण गरी आय/व्यय अनुमान पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले सडक सरसफाई शीर्षकमा रू ५० लाख अवण्डा राखी बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृत गरेको छ । यो रकम गाउँपालिकाको आन्तरिक पूँजीगत बजेट रू २४ करोड ४३ लाख ६५ हजारको २.०५ प्रतिशत रहेको छ । अवण्डा रकम गाउँ कार्यपालिकाको पटके निर्णयबाट पहिरो पन्छाउने लगायतका सानातिना योजना तथा बाटो मर्मतमा खर्च हुने गरेको छ । यी खर्चहरू विविध अन्तरगतको मर्मत सम्भार कोषबाट हुनु पर्नेमा अवण्डामा राखि विनियोजन गर्ने परिपाटीले विनियोजन दक्षता कमजोर देखिने तथा वित्तीय अनुशासनको पालना नहुने अवस्था रहने हुँदा अवण्डा राखी खर्च गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनु पर्दछ । अवण्डा बजेट पटके निर्णयबाट हुने गरेका योजना तथा खर्चहरूका केही उदाहरणहरु यस प्रकार रहेका छन्ः-

सडक सफाईतर्फ		
गो.भौ.नं. र मिति	योजना	खर्च रकम
२७-२०८०/९/१७	वडा नं ४ का विभिन्न स्थान	२६४६००/-
२३-२०८०/९/३	वडा नं ७ का विभिन्न स्थान	४३६०००/-
२०-२०८०/८/१५	वडा नं ९ खैराङ सडक	९९३४९७/-
४१-२०८०/९/२२	वडा नं ७ र ९ का विभिन्न स्थान	१०२४७४/-
४२-२०८०/९/२२	मनहरी प्याङ्चे कुतिसाङ बाटो	१५४००७/-
५१-२०८०/१०/३	वडा नं ३ का विभिन्न स्थान	१७६१००/-
७६-२०८०/११/३	वडा नं १ का मुख्य सडक	५३०६३३/-
१३०-२०८०/१२/३०	वडा नं ६ का मुख्य सडक	४१८००२/-
३४३-२०८०/३/२२	वडा नं १ का सडक	१२३३२१/-

६२ **जग्गाको स्वामित्वः-**

स्थायी प्रकृतिका भौतिक संरचना निर्माण गर्नु पूर्व जग्गा स्वामित्व प्राप्त गरिसकेको हुनु पर्दछ । स्वामित्व नभएका जग्गामा स्थायी संरचना निर्माण गरी खर्च गर्नु हुदैन। गाउँपालिकाले समुदायको नाममा स्वामित्व नभएका जग्गाहरूमा सामुदायिक भवन/ट्रसभवन निर्माणको काममा देहाय बमोजिम रू १७७६१०७/- खर्च गरेको छ । यस्तो खर्चमा नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।

गो.भौ.नं. र मिति	योजना	खर्च
२०८-२०८१/१/१६	वाराङ धनी सामुदायिक भवन वडा नं ६	४४७७५९/-
२१०-२०८१/१/१६	चापल सामुदायिक भवन	२९९०७३/-
२३२-२०८१/१/२८	मागेनी चर्च निर्माण वडा नं ९	५८१८७४/-
२४२-२०८१/२/८	न्यामसेती चेपाङ पाहुना घर वडा नं ८	६९७००६/-
३०३-२०८१/३/९	दुङ्गु सामुदायिक भवन वडा नं १	६९८५६१/-
३३९-२०८१/३/२१	सामुदायिक भवन वडा न् २	८०००००/-
३४०-२०८१/३/२१	महिला सामुदायिक केन्द्र निर्माण	१४९७७४१/-
जम्मा रू		१७७६१०७/-

६३ **डि पि आरः-**

स्वीकृत वार्षिक योजनाहरू निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याउनको लागि योजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन तथा ड्रइङ डिजाइन (डि.पि.आर.) गर्ने व्यवस्था छ । आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को स्वीकृत वार्षिक योजनामा नपरेका देहायका योजनाहरूको गाउँपालिकाले विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन तथा ड्रइङ डिजाइन गराई रू २४८४८७०/- खर्च गरेको छ । यी योजनाहरू आर्थिक वर्ष २०८१/ ८२ को बजेटमा पनि परेको देखिएन । लागत अनुमानको आधार स्पष्ट नभई बजेटको आधारमा तयार गरेको देखिन्छ । गाउँपालिकाले उक्त डि.पी.आर.हरू अभिलेखको रूपमा लेखांकन समेत गर्नुपर्दछ । साथै कार्यान्वियन योग्य योजनाहरूको मात्र डि.पि.आर. गर्नुपर्दछ ।

गो.भौ.नं. र मिति	योजना	खर्च	डि पि आर अनुसार योजनाको लागत	डि पी आर कार्यान्वयन अवस्था
१०४-२०८०/११/२०	माताचुली भ्युटार	४९१५५०.००	२९२०४४३०.२२	कार्यान्वियनमा नआएका
११५-२०८०/११/२२	भण्डारा सिलिङ्गे टोड्के गैजुराङ सडक	५०००००.००	५०४५२२८४२.४९	कार्यान्वियनमा नआएका
११५-२०८०/११/२२	बुङ्गदी कोखारी गैजुराङ सडक	५०००००.००	४८९९४५३६१.७२	कार्यान्वियनमा नआएका
११५-२०८०/११/२२	घोरकेटे अठारे कान्सिराङ धादिङ सडक	५०००००.००	५१७९१५९०१.८०	कार्यान्वियनमा नआएका
११५-२०८०/११/२२	ऐनाटार कार्दा सिलिङ्गे भुँई विसौनी गार्लिङ सडक	४९३३२०.००	४८७१४५९३३.९७	कार्यान्वियनमा नआएका
जम्मा रू		२४८४८७०.००	२०२८७३४४७०.०२	

६४ **निर्माण कार्यमा ढिलाईः-**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५२ बमोजिम सार्वजनिक खरिद सम्झौतामा उल्लेखित अवधि भित्र कार्य सम्पन्न गर्नु पर्दछ । गाउँपालिकाले वडा नं ५ मा चेपाङ संग्रहालय निर्माणको लागि मिति २०७८।४।२० मा निर्माण व्यवसायी बानिया/सुन्दर नेपाल जेभीसँग ठेक्का सम्झौता गरेको छ । उक्त ठेक्काको लागत अनुमान रू ५१३२५५५८/४८ र सम्झौता रू ३६९०७४०५/६९ (लागत अनुमान भन्दा २८.०९ प्रतिशत घटी) रहेको छ । १८ महिनामा कार्य सम्पन्न गर्ने गरी लागेको उक्त ठेक्काको ४ पटक सम्म म्याद थप गरी कार्य सम्पन्न गर्ने अवधि २०८१।३।३१ सम्म पुर्‍याएकोमा यो मिति सम्म ६ वटा रनिङ्ग विल रू. २४५३२६४४/३४ को कार्य मूल्यांकन भै भुक्तानी भएको छ । वित्तीय प्रगति ६६.४७ प्रतिशत देखिएको यो ठेक्काको शुरू सम्झौता अबधि पछि थप १८ महिना म्याद थप्दा पनि अझै ३३.५७ प्रतिशत रकमको काम बाँकी रहेकोले निर्माण कार्यमा ढिलाई भएको देखियो । खरिद ऐन नियमावली तथा सम्झौता अनुसार गाउँपालिकाले उचित ध्यान दिई शिघ्र कार्य सम्पन्न गराउन पहल गर्नु पर्दछ ।

६५ **बढि कन्टिन्जेन्सी खर्चः-**

प्रदेश विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ को दफा ९(६) मा विशेष अनुदानमा सञ्चालन गरिने आयोजना/कार्यक्रममा कन्टिजेन्सी वापत लागतको २ प्रतिशत भन्दा बढी राख्न नपाईने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले प्रदेश विशेष योजना अन्तर्गत रागिरेप पर्सिवाङ वृहत्तर खानेपानी योजना रू ६९०४६८४/३३ मा लागेको ठेक्काको भ्याट बाहेकको विल रू ५९३०५१८/५५ को भुक्तानी गर्दा २ प्रतिशतले हुने कन्टिन्जेन्सी ११८६१०/- खर्च गर्न पाउनेमा ५ प्रतिशतले रू. २९६५२६/- कन्टिन्जेन्सी कट्टा गरी खर्च देखाएकोले कार्य विधिले तोके भन्दा ३ प्रतिशतले बढी कन्टिन्जेन्सी खर्च लेखेको नियम सम्मत नदेखिएको रू. ..

अनियमित भएको	१,७७,९१६

६६ **लमसम आइटमः-**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व निपावली, २०७७ को नियम ३९ मा खर्चलाई पुष्ट्याईँ गर्ने विल भरपाई हुनु पर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले रागीरेप पर्सिवाङ चेपाङ वृहत्तर खानेपानी प्रदेश विशेष अनुदान अर्न्तगतको योजनाको भुक्तानी भएको Other miscellaneous exp not mentioned in other part मा खर्च लेखेको रू. १४७८४९/- को कामको विवरण तथा विलभरपाई पेश नभएकोले ती प्रमाण पेश हुनु पर्ने रू...

प्रमाण पेश नगरेको	१,४७,८४९

६७ **नापीमा समावेश नभएकोः-**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ मा निर्माण कार्यको प्राविधिक नापजाँच गरी नापी किताबमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी दिनु पर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले वडा नं ४,६,७,८ र ९ को ठेक्काको प्रथम रनिङ्ग विल भुक्तानी गर्दा नापी कितावमा उल्लेख नभएको विविध २.१.१.१.१० को ground leveling कामको ४५ कार्यघण्टाको रू. २४७५००/- निर्माण व्यवसायी विष्ट इन्कर्पोरेशनलाई भुक्तानी दिएको छ । नापी किताबमा उल्लेख नभएको उक्त आइटमको भुक्तानी असूल हुनु पर्ने देखिएको रू......

असुल गर्नुपर्ने	२,४७,५००

६८ **अधुरो कार्य सम्पन्नः-**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११७(२) मा निर्माण कार्यको हकमा कम्तिमा नब्बे प्रतिशत भौतिक भएको र आयोजनाको उद्देश्य अनुरूप सो निर्माण कार्य सामान्य प्रयोग वा सञ्चालनमा आएको अवस्था भएमा कार्य स्वीकार गरी कार्य स्वीकार प्रतिवेदन जारी गर्न सकिने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले ठेक्का नं ४।२०७८।७९ दुङ्गु अठारे डण्डार सडक रू ३१४७०४५८/- को ठेक्काको अन्तिम मूल्यांकन रू. २७१५७०३२/९७ रहेको छ । नब्बे प्रतिशत प्रगती नभएको अर्थात ८६.२९ प्रतिशत प्रगती रहेको अवस्थामा कार्य स्वीकार गरी कार्य स्वीकार प्रतिवेदन जारी गरेको उचित देखिएन । त्यस्तै निर्माण व्यवसायीसँग भएको सम्झौतामा आइटमवाइजका काममा पच्चिस प्रतिशत भन्दा बढी घटी बढी भए सोको प्राविधिक पुष्ट्याई सहित भेरियसन गर्नु पर्ने उल्लेख छ यो ठेक्कामा देहाय अनुसारका आइटममा घट बढ गरी कार्य सम्पन्न भएकोमा त्यसको गाउँपालिकाले पुष्ट्याँई गरेको छैन । नियमावलीको व्यवस्था पालना हुनु पर्दछ ।

आइटम	वि ओ क्यु परिमाण	दर	सम्पादितपरिमाण
C 1 excavation all type soil	58915.28 cum	40	31111.58 cum 47.19% घटी
C 3 drain excavation medium rock	2997.43 cum	90	174.17 cum94.19 घटी
C 5 back filling embarkment	735 cum	50	- नभएको
B 1 site preparation work	3500 sqm	1	- नभएको
D 2 RRM stone work	154.91 cum	7200	193.22 cum33.80% बढी
D 3 hand pack stone 150 to 20 mm thick	231.13 cum	1000	548.20 cum57.83% बढी
E 1 gabion work	2122 cum	2900	1470 cum30.72% घटी
F 1 form work	2371.23 sqm	150	1075.16 sqm 53.88% घटी
G 2 PCC 1:2:4	645 cum	5000	24.16 cum96.27%घटी
G 3 PCC for RCC 1:1.5:3	416.23 cum	10000	549.25 cum31.96%बढी

६९ **कन्टिन्जेन्सि खर्चः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १०(७) र सोही नियमावलीको अनुसूची-१ मा तोकिए बमोजिम वर्क चार्ज स्टाफ २ प्रतिशत र सानातिना अन्य खर्च २ प्रतिशत गरी ४ प्रतिशत कन्टिन्जेन्सी समावेश गरी निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले कन्टिन्जेन्सी खर्च गर्दा योजना बनाई खर्च गर्नुपर्नेमा कन्टिन्जेन्सि योजना तयार नगरी रू २०७७८११/४५ एकमुष्ट खर्च लेखेको छ । योजनागत कन्टिन्जेन्सि खर्च खाता राखेको देखिएन । कार्यालय सम्बन्धी खर्च लगायत शीर्षकमा चालु खर्च शीर्षकबाट समेत विनियोजन भै निकासा लिई खर्च गरेकोमा कन्टिन्जेन्सीबाट समेत खर्च गरेको अवस्था छ । कन्टिन्जेन्सी रकमबाट कार्यालय सामान लगायतको खर्च गर्दा सोझै बजारबाट खरिद गरी खर्च लेखेको देखिएको छ । वार्षिक खरिद योजनामा समावेश गरी नियमको प्रावधान अनुसार खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । सार्वजनिक खरिदमा कन्टिन्जेन्सी रकम खर्चलाई व्यवस्थित गर्ने निर्देशिका, २०७४ को बुँदा नं ५ मा कन्टिन्जेन्सी खर्च जनाउँदा सम्बन्धित ठेक्काको नापी किताबमा समेत खर्च प्रविष्टि गरेको हुनु पर्ने

उल्लेख भएकोमा सोको पालना गरेको देखिएन । निर्देशिकाको व्यवस्था पालना नभएको कारण यस्तो खर्च कानुनले तोकेबमोजिम सही रूपमा भए नभएको यकिन गर्न सकिने अवस्था देखिएन ।

७० उपभोक्ता समितिबाट सरकारी संरचना निर्माणः-

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ मा जटिल प्राविधिक क्षमता आबश्यक नपर्ने, लाभग्राही वा उपभोक्ता समितिबाट गर्दा मितव्यीता गुणस्तरीयता र दिगोपना वृद्धी हुने, स्थानीय स्रोत साधन र सीपको उपयोग गरी स्थानीय स्तरमा कार्य सम्पादन हुने, स्थानीय तहमा रोजगारी सृजना हुने, निर्माण कार्यबाट लाभ प्राप्त गर्ने समुदायलाई सहभागी गराउन सकिने, निर्माण पश्चात मर्मत सम्भार र सञ्चालन लाभग्राही समुदायबाटै हुने निर्माण कार्यहरु उपभोक्ता समुहबाट गराउन सकिने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले उपरोक्तमा उल्लेखित अवस्था नरहेका देहायका सरकारी कार्यालय भवनहरू उपभोक्ता समितिबाट गराई देहाय अनुसार रू ४४३१५११/- खर्च गरेको छ । उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराउँदा सम्बन्धित उपभोक्ताहरूले लाभ प्राप्त गर्ने, निर्माण पश्चात मर्मत संभार तथा सञ्चालन तिनीहरूबाटै हुने हस्तान्तरण योग्य र दिगोपना आउने योजनाको कार्य गर्न दिनुपर्नेमा हस्तान्तरण नहुने र अनिवार्य रूपमा कार्यालयले नै गर्नुपर्ने कार्यहरू उपभोक्ता समिति मार्फत गराएको पाइयो । नियमावलीमा भएको व्यवस्थाको प्रतिकुल हुने गरी लाभग्राही समुदाय मार्फत सरकारी भवन निर्माण तथा सुधार कार्य गराएको अनियमित देखिएको रू.........

गो.भौ.नं. र मिति	योजना	खर्च
१६-२०८०/७/२	राक्सिराङ आधारभूत अस्पताल कर्मचारी आवास भवन निर्माण वडा नं ५	२४५६५११/-
१०८-२०८०/११/२१	आयुर्वेद भवन निर्माण वडा नं ९	१९७५०००/-
८५५-२०८१/३/२३		
जम्मा रू		४४३१५११/-

अनियमित भएको	४४,३१,५११

७१ सव-कन्ट्रयाक्टरबाट कामः-

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ मा उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालित हुने निर्माण कार्यमा हेभी मेसिनहरूको प्रयोग गर्न नपाइने तथा उपभोक्ता समितिले पाएको काम कुनै निर्माण व्यवसायी वा सब-कन्ट्रयाक्टरबाट गराउन नपाइने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले उपभोक्ता समितिको कुनै श्रम तथा स्थानीय प्रविधिको उपयोग नहुने गरी हेभी मेसिन एक्साभेटरको प्रयोगबाट सम्पादन हुने गरी लागत अनुमान तयार गरी निम्न योजनाहरूको निर्माण कार्य गर्नको लागि उपभोक्ता समितिसँग सम्झौता गरेको र उपभोक्ता समितिले ती कार्य निर्माण व्यवसायीबाट गराएको सम्लग्न विलबाट देखिएकोले यस प्रकार स्थानीय श्रम, प्रविधि तथा सीपको प्रयोग नहुने, स्थानीय स्तरमा रोजगारी सृजना नहुने र हेभी मेशिन प्रयोग हुने काम उपभोक्ता समितिबाट गराउने कार्यमा नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।

गो.भौ.नं. र मिति	काम/उपभोक्ता समिति	संलग्न व्यवसायी	रकम
३२-२०८०।९।२०	डन्टार तर्लिङ जोगीटोल सडक मर्मत वडा नं ९	वज्र निर्माण सेवाको	८७८४१२/-
३३-२०८०।९।२०	कोखारी कुइती सडक निर्माण वडा नं १	एम के एन निर्माण सेवा	१६४८०२४/-
३४-२०८०।९।२०	राजाराङ कोटेवाङ सडक वडा नं १	एम के एन निर्माण सेवा	१६४८०२४/-
३५-२०८०।९।२०	राउती निउवाटार सडक निर्माण	एम के एन निर्माण सेवा	५५१६८२/-
४७-२०८०।९।२३	कुलमती गनेघारी सडक निर्माण वडा नं ४	जय अम्वे निर्माण सेवा	६४५२११/-
५२-२०८०।१०।७	तौतालाङ वुरुङ्गदी सडक वडा नं ९	बज्र निर्माण सेवा	१६९०३७८/-
५८-२०८०।१०।२१	दमार देखि तालुका वडा ८	दोमन कन्सट्रक्सन	४३३४१७/-
६२-२०८०।१०।२३	राजाराङ सडक वडा ८	बज्र निर्माण सेवा	२१६८२८/-
३६३-२०८०।१०।२३	छतिवान निवाङ वडा नं ८	राक्सिराङ स्याङ्ताल नि से	४३८३३३/-
७२-२०८०।११।१	सोलडाँडा तकना सडक वडा ७	चेपाङ नि से प्रा लि	६९९१६४/-
१०६-२०८०।११।२०	लुथरी सडक वडा ४	राक्सिराङ स्याङ्ताल नि से	४४०४८७/-
१२०-२०८०।११।२४	हात्तिखोला गडवान गैजुराङ सडक वडा ८	दोमन कन्स्ट्रक्सन	५४३०८४/-
१३५-२०८०।१२।६	जावाराङ चरिमारा वोसीटोल कुर्कुलिङ गर्लिङ वडा सडक	चेपाङ नि से प्रा लि	५९९९३०/-
१५५-२०८०।१२।९	गर्दा देखि पाम्पुङ्ग धनवास हुँदै टोडके जाने सडक	राक्सिराङ स्याङ्ताल नि से	२६०५२८७/-
१६३-२०८०।१२।२१	हालिजे सडक निर्माण	चेपाङ निर्माण सेवा	४७९८९५/-
१६४-२०८०।१२।२३	रिन्चाराङ देखि दगरी हुँदै घिराङ स्वास्थ्य चौकी जाने सडक	चेपाङ नि से	१३५०५२०/-
१६६-२०८०।१२।२६	जित बहादुर टोल झोपु राताडाँडा सडक	पोखरेल नि से दाहाल नि से	३१५४९०/-
१६८-२०८०।१२।२६	सिउराली गहुवारी माथिल्लो केरावारी सडक	बज्र नि से	३२५९९४/-
१६९-२०८०।१२।२६	दाराङ थुन्द्राङ जिनाई भन्जेङ सडक	बज्र नि से	८१८८२५/-
१७०-२०८०।१२।२६	दमार आलखोप सडक	बज्र नि से	५५३८१३/-
१७८-२०८०।१२।२८	खेलकुद मैदान निर्माण स्यमराङ वेरेटार	गुनी निर्माण सेवा	५४७३२१/-
२१९-२०८१।१।२२	दुङ्गु पछेडी खोला किनार सडक निर्माण	दाहाल नि से	४४२३०८/-
२२०-२०८१।१।२२	आदमार कित्ताराङ सडक निर्माण	दाहाल नि से	३५४८७५/-
२२१-२०८१।१।२२	आइत स्याङ्तानटोल सडक	दाहाल नि से	५४९९८३/-
२३०-२०८१।१।२८	आदमार पञ्जनी सडक मर्मत	बज्र निर्माण सेवा	६४९८६३/-
२३३-२०८१।१।२८	रतुवा गार्खा सडक वडा नं ४ र ९	जय अम्बे नि से	३९०४५१/-
२४३-२०८१।२।८	रतुवा गार्खा सडक वडा नं ४ र ९	जय अम्बे नि से	४४०२५९८/-
२६६-२०८१।२।८	तर्सीकोट रातो पहरा सडक	राक्सिराङ स्याङ्ताङ निर्माण सप्लायर्स	३९७४५४/-
२९३-२०८१।३।८	दुङ्गु गर्खा सडक	बज्र नि से	४२३३३०५/-

२९४-२०८१।३।८	रिन्चराङ- दुगरी- स्वास्थ्य चौकी	बज्र नि से	१३५०५२०/-
२९५-२०८१।३।८	भिन्देश सडक तथा नाली निर्माण	ओमस नि से	५४८२६४/-
३९३-२०८१।३।१२	लालपुर फूलवारी दुइगु वडा कार्यालय सडक	ओमस नि से	२१४८२२/-
३१५-२०८१।३।१२	कराम्चे हुँदै गोम्बाडाँडा वेशेडाँडा सडक	बज्र नि से	४३४३४६/-
२३-२०८१।२।२३ प्रदेश सशर्तको	राम्चे इन्दुक सडक	दाहाल निर्माण सेवा	३२२५६८९/-
जम्मा रू			३४६२४५९७/-

७२ **सामाजिक सुरक्षाः**

सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत भत्ता वितरण गर्दा सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७५, सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७६, विद्युतीय प्रणालीबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता भुक्तानी रणनीति-२०७४, सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि-२०७७ को प्रावधान बमोजिम गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकालाई सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको लागि रु. ९१००७९६८।- बजेट विनियोजन भएकोमा रु. ९०८१५४२४।- खर्चको आर्थिक विवरण पेश भएको छ । यस सम्बन्धमा देखिएको व्यहोराहरु निम्नानुसार छन् ।

७२.१ **प्रतिबेदनः-** सामाजिक सुरक्षा नियमावली,२०७६ को नियम २३ मा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्र वितरण गरिएको सामाजिक सुरक्षा भत्ताको चौमासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदन नियमको अनुसुची ६ को ढाँचामा तयार गरि उपनियम २ मा तोकिएको समायवधि भित्र विभाग तथा प्रदेशको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी विषय हेर्ने निकायमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाबाट यस सम्बन्धी विवरण लेखापरीक्षणको क्रममा पेश हुन नआएकोले नियमको व्यवस्थाको पालना भए नभएको सम्बन्धमा एकिन गर्न सकिएन ।

७२.२ **निरीक्षण तथा अनुगमनः-** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा २७ बमोजिम नेपाल सरकारको सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले नियमित, केन्द्रीय पञ्जीकरण विभागले बिशेष सूचक बनाई, प्रदेश सरकारको मन्त्रालय तथा गाउँ कार्यपालिकाका अध्यक्ष वा नगर कार्यपालिकाका प्रमुख वा स्थानीय तहका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले भत्ता वितरण कार्य प्रक्रियाको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था भएता पनि यस वर्ष सम्बन्धित निकायले कार्यविधि अनुसार अनुगमन तथा निरीक्षण गरेको पाइएन ।

७२.३ **एक आर्थिक वर्षमा एक पटक पनि रकम नझिकेका लाभग्राहीको विवरणः-** कार्यविधिको दफा २६(३) मा एक आर्थिक वर्षमा एकपटक पनि रकम नझिकेका लाभग्राहीको विवरण सेवा प्रदायक बैंकबाट अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा प्राप्त गरी त्यस्ता लाभग्राहीका सम्बन्धमा स्थानीय तहले आवश्यक छानविन गरी कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएको वा कुनै कारणले भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएको पाईएमा सम्बन्धित बैंकबाट लगत कट्टा हुने मिति सम्मको रकम सम्बन्धित हकवालालाई भुक्तानी गरी सो मिति भन्दा पछिको रकम फिर्ता गरी संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले उक्त विवरण प्राप्त गरेको देखिएन। कार्यविधिमा भएको व्यवस्था बमोजिम सेवाप्रदायक बैंकबाट अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा विवरण प्राप्त गरी लाभग्राही विवरण अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

७२.४ **मृत्यु भएकोलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणः-** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को बुँदा नं ९ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको योग्यता सम्बन्धमा व्यवस्था छ साथै सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७६ को नियम १३ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाईरहेका व्यक्तिको नाम हटाउने र उपनियम ४ मा ऐन विपरित हुने गरी भत्ता लिएको पाईएमा सरकारी बाँकी सरह असुल गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्दा बैंक मार्फत भत्ता वितरण गर्नुपर्ने, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चलान गर्न नियमित रूपमा अनुगमन गर्नुपर्ने, केन्द्रिकृत सूचना प्रणालीमा प्रविष्टि गरी अधावद्यिक गर्ने जिम्मेवारी सामाजिक सुरक्षाको अख्तियारी पाउने सम्वन्धित स्थानीय निकायको हुने व्यवस्था गरेको छ। तर गाउँपालिकाले मृत्यु भइसकेका केही लाभग्राहीको लगत कट्टा नगरी भत्ता खर्च लेखेको छ ।गाउँपालिकाबाट पेश भएको लगतकट्टा

विवरणलाई आधारमा मानी नमुना छनौट गरी परीक्षण गर्दा निम्नानुसारको लाभग्राहीलाई पाउने रकम भन्दा बढी रू.१०४८००।- रकम भुक्तानी दिएको देखिएकोले उक्त रकम सम्बन्धितबाट असुल गर्नुपर्ने देखिएको रू..............

सि.नं.	परिचयपत्रनं.	नाम	बैंक खाता नं	लाभग्राहिकोखातामा गएको	मृत्यु लगत कट्टा मिति	खातामा जम्माहुनुपर्ने	बढीभुक्तानी भएको
1	2006120504191	Seti Maya Glan	36307010003484	48000	2081.1.16	38000	10000
2	2004050901563	Bishnu Maya Praja	36307010002478	48000	2081.2.28	44000	4000
7	1996060900477	Kali Maya Ghalan	36307010003135	48000	2080.12.28	36000	12000
10	1986061501013	Thuli Maya Praja	36307010000466	48000	2081.1.1	36000	12000
12	2003123215149	Dirga Man Galan	36307010002676	36000	2080.10.9	37200	10800
13	1994060300434	Kali Maya Thing	36307010002797	48000	2080.5.28	8000	40000
15	1993030300748	Mukunda Sing Chepang	36307010002900	24000	2080.9.12	22000	2000
16	1986081700204	Dhan Bahadur Thing	36307010004074	12000	2080.6.6	8800	3200
17	1993010502453	Kanchhi Maya Pakhrin	36307010000544	12000	2080.5.24	7200	4800
18	1994101900309	Sanch Lal Praja	36307010000256	12000	2080.5.15	6000	6000
				336000		243200	104800

असुल गर्नुपर्ने	१,०४,८००

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८०/८१

कार्यालय र स्थान : राक्सिराङ्ग गाउँपालिका, मकवानपुर , राक्सिराङ्ग गाउँपालिका , मकवानपुर

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	देव चन्द्र गर्तौला	२०७८-४-२०	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	सत्येन्द्र आचार्य	२०७९-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
५०२,५४६	६,८९१,९६२	१२,१४५,३९४	०	०	०
प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.					१९,५३९,९०२
प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.					१०,१०२,२११
संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.					०
लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.					९,४३७,६९१

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		११६४२३७१६.०९	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	२७२७६४७३२.५१	चालु खर्च	३१०२६६२८७.७१
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	४६०९८६३६	पूँजीगत खर्च	२३५४९११५२
राजश्व बाँडफाँट	१३७२९३४२०.२५	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	११७१०४१८७.४६
आन्तरिक आय	८१०३९६५.८७		
अन्य आय	१२७२३८२२८.६		
कुल आय	५९१४९८९८३.२३	कुल खर्च	६६२८६१६२७.१७
बाँकी मौज्दात		४५०६१०७२.१५	

अनुसूची - २

बेरूजु दफा २.२ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

एकिकृतबार्षिक आय ब्यय विवरण

आर्थिक वर्ष २०८०/०८१

आम्दानी तर्फ				खर्च तर्फ			
सि.नं.	**विवरण**		**रकम**	**सि.नं.**	**विवरण**		**रकम**
१	**आ.ब.२०७९/८०को जिम्मेवारी**		**११६४२३७१६.०९**	**१**	**चालु खर्च**		**४१५२९८१३९.१७**
	१) स्थानीय तह सञ्चितकोष ग-४-१	९७०८८४४७.२६			संघीयसरकार समानिकरण अनुदान	२३३५७५४६.९०	
	क) समानिकरण अनुदानसंघीय सरकार	५६३५५९२.००			संघीयसरकार शसर्त अनुदान	१५७१७०९९८.५१	
	ख) समानिकरण अनुदानप्रदेश सरकार	२९७३५८९.००			संघीयसरकार विषेश अनुदान	१३२९२२२९.००	
	ग) संघीय सरकार राजश्वबाँडफाँड	१६५९५३८५.३६			प्रदेशसरकार समानिकरण अनुदान	२५३१६५६.००	
	घ) प्रदेश सरकारराजश्व बाँडफाँड	८८२३९६१.६३			प्रदेशसरकार शसर्त अनुदान	३३३१०२४.००	
	ङ) स्थानीय राजश्वबाँडफाँड	२४४६१३६८.००			संघीयसरकार राजश्व बाँडफाँट	७१६८२९९८.३०	
	च) आन्तरीक श्रोत	३८५९८३५१.२७			प्रदेशसरकार राजश्व बाँडफाँड	२९१०२७७.००	
	२) स्थानीय तह विभाज्यकोष खाता	२५२९०००.००			स्थानीयराजश्व बाँडफाँड	९३३४१५८.००	
	३) प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	२१४०६६३.८३			आन्तरीकश्रोत	२६६५५४००.००	
	४) कर्मचारी कल्याणकोष	३५४६००८.००			कर्मचारीकल्याण कोष	६०२१९००.०१	
	५) मर्मत सम्भार कोषखाता	२०४५४१४.००			प्रकोप/विपदव्यवस्थापन कोष	३८६७९६९.००	
	६) धरौटी खाता	९०७४१८३.००			बागमतिप्रदेश सा.वि.मन्त्रालय कार्यक्रम	१०५७१९३.००	
	क) स्थानीयतह धरौटी	८५५१६६४.००			चेपाङ्गचिउरी/दलित	२६४२९९.००	

	खाता ग-३				लक्षित कोष		
	ख)कोलेनिका धरौटी खाता	५२२५१९.००			लघुउद्यमविकास कार्यक्रम	६७२५०.००	
२	**राजश्व (आन्तरीक आय)**		**१४५३९७३८६.१२**		कन्टेन्जेन्सीसेवा	२०७७८११.४५	
	क) आन्तरीकराजश्व	८१०३९६५.८७			सामाजिकसुरक्षा	९०९४५४२९.००	
	ख) राजश्वबाँडफाँड	१३७२९३४२०.२५			गरिबसँगविश्वेश्वर	७३००००.००	
				२	**पुँजिगतखर्च**		**२४३३०१६०९.००**
३	**वित्तियहस्तान्तरण संघ**		**२७२७६४७३२.५१**		संघीयसरकार समानिकरण अनुदान	६००५१३५५.००	
	क) वित्तियसमानिकरण अनुदान	८६९५५०००.००			संघीयसरकार शसर्त अनुदान	५९३९५०५.००	
	ख) सशर्तअनुदान	१६३११०५०३.५१			संघीयसरकार समपुरक अनुदान	९३७५०००.००	
	ग) समपुरकअनुदान	९३७५०००.००			प्रदेशसरकार समानिकरण अनुदान	५२६५२५४.००	
	घ) विशेषअनुदान	१३२९२२२९.००			प्रदेशसरकार शसर्त अनुदान	१३९२८२१९.००	
	ª) जनसहभागिता अनुदान	३२०००.००			प्रदेशसरकार विषेश अनुदान	७१८७५०२.००	
४	**वित्तियहस्तान्तरण प्रदेश**		**४६०९८६३६.००**		प्रदेशसरकार समपुरक अनुदान	१२४९१८९१.००	
	क) वित्तियसमानिकरण अनुदान	९१६००००.००			संघीयसरकार राजश्व बाँडफाँट	२२९८४६६१.००	
	ख) सशर्तअनुदान	१७२५९२४३.००			प्रदेशसरकार राजश्व बाँडफाँड	१३२८१५४४.००	
	ग) समपुरकअनुदान	१२४९१८९१.००			स्थानीयराजश्व बाँडफाँड	१००७५१५७.००	
	घ) विशेषअनुदान	७१८७५०२.००			आन्तरीकश्रोत	७४८८००६४.००	
५	**अन्तरसरकारी अख्तियारी**		**९५६७३६६७.००**		स्थानीय तहप्रशासकीय भवन	३९९८२३८.००	
	क) सामाजिकसुरक्षा	९०९४५४२९.००			जनसहभागिताअनुदान	३२०००.००	

	ख) गरिबसँगविश्वेश्वर	७३००००.००			मर्मतसम्भार कोष	२३६८८३३.००	
	ग) स्थानीयतह प्रशासकीय भवन	३९९८२३८.००			कालिकामा.वि.अठारे छात्रावास निर्माण	१४४२३८६.००	
६	**विभिन्नकोष तर्फको आय**		**२६९६९७७६.६०**	**३**	**धरौटी फिर्ता खर्च**		**१७३३८७९.००**
	क)कर्मचारी कल्याण कोष	८७२८८००.००		**४**	**विभाज्य कोष बाँडफाड**		**२५२९०००.००**
	ख)प्रकोप/विपद व्यवस्थापन कोष	३००००००.००		**५**	**बैंकमौज्दात**		**४५०६१०७२.१५**
	ग) मर्मतसम्भार कोष	५००३४४७.००			१) स्थानीय तह सञ्चितकोष ग-४-१	१५५९१७६२.१८	
	घ) बिबिधखर्च खाता/कोष	१०२३७५२९.६०			क) समानिकरण अनुदानसंघीय सरकार	३५४६०९८.१०	
	बागमतिप्रदेश सा.वि.मन्त्रालय कार्यक्रम	१३०००००.००			ख) समानिकरण अनुदानप्रदेश सरकार	१३६३०९०.००	
	चेपाङ्गचिउरी/दलित लक्षित कोष	३२५०००.००			ग) संघीय सरकार राजश्वबाँडफाँड	२७७०६८३.१९	
	जिल्लासमन्वय समिति मकवानपुर	१९०५७५०.००			घ) प्रदेश सरकारराजश्व बाँडफाँड	१०३७९२६.८७	
	स्थानीयशासन सहयोग कार्यक्रम	२५८२८४.६०			ङ) स्थानीय सरकारराजश्व बाँडफाँड	३२१६०१४.८९	
	बालसंरक्षण परियोजना	९००००.००			च) आन्तरीक श्रोत	३६५६७४९.१३	
	गाउँपालिकाराजश्व आम्दानी मिलान	३८१२२८०.००			२) प्रकोप व्यवस्थापनकोष खाता	१२७२६९४.८३	
	लघुउद्यमविकास कार्यक्रम/कोष	६७२५०.००			३) कर्मचारी कल्याणकोष	६२५२९०७.९९	
	कन्टेन्जेन्सीसेवा	२४७८९६५.००			४) बिबिध खर्चखाता/कोष ग-२-७	१०००८६१८.१५	
७	धरौटी आय		**४५९४७८५.००**		क) स्थानीय शासन सहयोगकार्यक्रम	२५८२८४.६०	
	क) स्थानीयतह धरौटी खाता ग-३	४३७३६२४.००			ख) बाल संरक्षणपरियोजना	९००००.००	
	ख)कोलेनिका धरौटी	२२११६१.००			ग) गाउँपालिका	३८१२२८०.००	

	खाता				राजश्वआम्दानी मिलान		
८					घ) बागमति प्रदेशसा.वि.मन्त्रालय कार्यक्रम	२४२८०७.००	
					ङ) चेपाङ्ग चिउरी/ दलितलक्षित कोष	६०७०१.००	
					च) कन्टेन्जेन्सी सेवा	४०११५३.५५	
					छ) जिल्ला समन्वयसमिति मकवानपुर	४६३३६४.००	
					ज) मर्मत सम्भार कोष	४६८००२८.००	
					५) धरौटीमौज्दात बैंक ग-३	११९३५०८९.००	
					क) स्थानीयतह धरौटी खाता ग-३	१११९१४०९.००	
					ख)कोलेनिका धरौटी खाता	७४३६८०.००	
	जम्मा		**७०७९२२६९९.३२**		***जम्मा***		**७०७९२२६९९.३२**

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्धारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस गाउँपालिकाले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानीय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।